Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 136 (15759) | 1981 оной июниин 13, суббото | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXVI СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

АРАДАЙ ДЕПУТАДУУДАЙ ЖЭШЭЭ

«Арадай депутат» гэһэн хоёр үгын политическэ ба социальна удха шанар угаа ехэ юм. Совет оронойнмнай бүхы ажалшадай түлөөлэгшэд-депутадууд Советүүдэй хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, партиин хараалһан оронной экономическа ба социальна хүгжэлтын түсэбүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ хубитаяа оруулжа байна.

КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ тухай [illegible] Арадай һунгамалнууд эдэбхи үүсхэл гаргана, урма зоригтойгоор хүдэлжэ, эршэтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, СССР-эй Верховно Советэй Түрүүлэгшэ нүхэр Л. И. Брежнев СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй заседанида арадай депутадуудай Московско Советэй [illegible] иигэжэ хэлэһэн байна:

«Арадай депутадуудай мүрысөөнэй хабаадагшад туһай онсолон хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Манай хоёр миллион гаран депутадуудай гурбанай хоёр хубинь үйлэдбэри дээрэ ажалладагынь мэдээжэ. Энэмнай — айхабтар ехэ хүсэн. Ушар тиимэһээ депутадуудай — үйлэдбэриин түрүүшүүлэй болон шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй жэшээ илангаяа үнэтэй сэнтэй бшуу...»

Олон жэлнүүдтэ таһалгаряагүйгөөр хүдэлжэ, ажал хэрэгтэ эрхим үрэ дүнгүүдые туйлаадаг, бусадта зохёохы ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг арадай депутадууд республикэ доторнай олон.

Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой мал шахан таргалуулдаг түргэтэ дааша, ажалай ветеран Санжибо Цыренович Бубеев энэ тоодо оролсоно. Тэрэ гушa гаран жэл соо колхозой үйлэдбэри дээрэ [illegible] продукциин шанарые һайжаруулхын тула саг үргэлжэ [illegible] 10 гаран жэл соо [illegible] Баян-Голой сомоной Советэй депутадаар һунгагдаа. Тэрэнэй ударидадаг [illegible] малай фермын коллектив [illegible]

Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой [illegible] бригадын бригадир Елена Ефимовна Касьянова Улаан-Үдын городской Советэй депутадаар табагдаһан һунгагдаа юм. Тэрэнэй ударидадаг бригада [illegible] үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын, продукциин шанарые һайжаруулхын тула [illegible] Депутат Е. Е. Касьянова үйлэдбэриин нөөсэ, арга боломжонуудые [illegible] тула ходоодоо оролдожо ябадаг заншалтай юм. Депутадай хүтэлбэрилдэг бригада КПСС-эй XXVI съездые эрхимээр угтахын түлөө дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсоод, съездын нээгдэхэ үдэр болотор хоёр һарын түсэбые дүүргэһэн, тиихэдэ байгша онойнгоо табан һарын түсэбые 20 үдэрөөр уридшалһан байна. Бригадынь гэшүүд депутадайнгаа эрхим ажал хүдэлмэриһөө жэшээ абажа, олониитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг болонхой.

Буряадай АССР-эй Верховно Советэй депутат, Улаан-Үдын районой «Искра» колхозой түрүүлэгшэ Леонид Селиверстович Трифонов колхозойнгоо үйлэдбэриие үргэдхэхын, ажалшадай һуудал байдалые улам һайжаруулхын хэрэгтэ бүхы мэргэжэл шадабаряа, дүй дүршэлөө зорюулна. Тэрэнэй ударидадаг колхозой гэшүүд гүрэндөө хүдөө ажахын продукци худалдаха арбадахи табан жэлэйнгээ түсэбүүдые урагшатайгаар дүүргээд, КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые болотоор бэелүүлэн, удаадахи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэбүүдые үлүүлэн дүүргэхэ тухай дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай. Колхозойнгоо экономикые хүгжөөлгэдэ депутат Л. С. Трифоновэй оруулһан өөрынь хубита ниилээд ехэ юм.

Арадай депутадуудай хэхэ ажал, бэелүүлхэ зорилгонууд ехэшье, орёошье гээшэ. Депутат бүхэн һунгагшадай захянуудта ехэ анхарал хандуулха ёһотой. Юундэб гэхэдэ, һунгагшадай захянууд ямараар дүүргэгдэнэб, тэрээгээрнь хүн зон депутадай ажал ябуулгые сэгнэдэг юм.

Юрэнхыдөө, һунгагшад депутадуудтайгаа уулзажа, ажал хэрэг тухайгаа зүбшэжэ, хөөрэлдэжэ байдаг гурим бии. Энэнь һунгагшадай болон засагай зургаануудай хоорондохи холбоо бэхижүүлдэг, ажабайдалай олон тоото асуудалнуудые зүбөөр шиидхэхэ арга олгодог.

Республикымнай Верховно Советэй һаяхан боложо үнгэрһэн гурбадахи сесси дээрэ КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдтэ үндэһэлэн, нютагай Советүүдэй бэелүүлхэ зорилгонууд дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой тогтоол абтаһан байна. Арадай депутат бүхэн табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, бусадта үндэр бүтээсэ, ажалай үльгэр жэшээ харуулха, эдэбхи үүсхэл гаргаха уялгатай гэжэ сесси дээрэ тэмдэглэгдээ.

Мухар-Шэбэрэй районой Хонхолын сельскэ Советэй, Зэдын районой Шанагын сомоной Советэй, Хориин районой Хориин поселково Советэй ажалшад депутадуудайнгаа эдэбхи үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаад, республикын хүдөөгэй бүхы ажалшадта нэмэлтэ бэшэгүүдээр хандаба. Эдэнэй үүсхэлые бусад сельскэ болон сомоной Советүүдэй ажалшад халуунаар дэмжэнэ.

Депутадуудай эдэбхи үүсхэлһээ нютагай Советүүдэй ажал ябуулгын амжалта ниилээд дулдыдадаг гэжэ мэдээжэ. Жэшээлхэдэ, Хориин районой Дээдэ-Хүрбын сомоной Советэй сесси КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ тушаа хэмжээ ябуулгануудые хинан бэталаа һэн. Эндэхи нютагай Совет леспромхоз, совхоз, худалдаа наймаанай, медицинскэ эмхи зургаануудай бүхы ажал хүдэлмэриие нарииваар хинаха ба шалгаха, эдэ хэмжээ ябуулгануудта бүхы депутадуудай, сагаалжын комиссинуудай, бүхы эрхэтэдэй арга боломжонуудые, эдэбхи хэшэгые элсүүлхээр хараалаа. Тус Советэй хараалһан хэмжээ ябуулгануудые Буряадай АССР-эй Верховно Советэй Президиум һайшаагаад, тэрэнэй дүй дүршэлые халан абахыень республикын бусад сельскэ болон сомоной Советүүдтэ дурадхаба.

Арадай һунгамал бүхэнэй ажалдаашье, олониитын хүдэлмэридэшье эдэбхитэйгээр хабаадалгые хангаха, тэрэнэй дүй дүршэлые олоной хэрэг болгохо, тиигэжэ ажалша коллективүүдэй амжалтануудые арьбадхаха гээшэ нютагай Советүүдэй шухала зорилго мүн болоно.

БАМ

ЭРХИМЛЭЖЭ ЯБАҺААР

«Водрем-82» поездын коллектив БАМ-ай Буряадай участогай түрүү коллективүүдэй зэргэдэ жагсаһаар үнихэнэй юм. Эдэнэр посёлогуудые үһаар, халуун уураар хангаха тон харюусалгатай ажал хэнэ. Буряадай участогай барилгын организацинуудай дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ холодоо илажа гараһан лэ байдаг. Энэ жэлэй түрүүшын кварталай даабариие коллектив 139 процент дүүргэжэ, район дотороо хоёрдохи һуури эзэлжэ, Хүндэлэлэй дипломуудаар шагнагдаа бэлэй.

Ажал хэрэгээ һайн мэдэдэг эрхим түрүү хүдэлмэришэд эндэ олон. В. В. Монахов, В. М. Яцко бусалай хүтэлбэрилдэг бригаданүүдай коллективүүд бүхы ажалаа эрхим шанартайгаар хэжэ, олоной дундаһаа шалгарна. Һайн бэлэдхэлтэй, үнэн сэхэ ажалша бэрхэ хүдэлмэришэд уһа дамжуулха соргонуудые, батарейнүүдые, уһа бүлээхэ тухеэрэлгэнүүдые шаламар бэрхээр тодхожо, даабаряа үлүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулна.

Энэ түрүү коллектив байгша оной табан һарын түшаалдэ барилга хэхэ даабаряа 140 процент дүүргэжэ, түсэбөөр хараалагдаһан бүхы объектнүүдые ашаглалгада түшаагаа.

ТАБАН ХОНОГООР...

«Автомашинануудые БАМ-ай барилгын дүүрэтэр ашаглаха» гэһэн уряа доро «БАМтоннельстрой» управлениин 1-дэхи автобазын жолоошод хоорондоо мүрысэнэ. Бүтээсэ ехэтэй автомашинануудые саг болзортонь заһабарилаад, тоһодоод ябаа һаа, тэдэниие миин байлгангүйгөөр ашаглаха найдамтай онол арга мүн шуу. Энээниие тус автобазын жолоошод һайн ойлгоно. Жолоошод арга боломжонуудаа шадамар бэрхээр ашаглажа шадана. Тиимэһээл ехэ ашаа зөөжэ, халаан бүриингөө даабариие үлүүлдэг жолоошодой тоо улам олошорно.

П. С. Киреев, В. М. Чуманюк, Ф. Ю. Хансиверов, В. А. Эпов, С. Д. Санеев болон бусад жолоошод һара бүриингөө даабариие 35—40 процентээр үлүүлжэ, бэшэндээ түрүү ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Эдэнэр тоннельнүүдэй барилгада хэрэгтэй ашаа ехээр зөөжэ, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулна. 1-дэхи автобазын жолоошод хаба шадалаа туршалсан, дундаа мүрысэһэн дээрэһээл даабарта амжалтатайгаар дүүргэнэ. Олоной оролдоһоной ашаар лэ байгша оной табан һарын даабари табан хоногоор урид дүүргэгдээ. Олоной оролдоһоной ашаар лэ хараалагдаһан түсэбһөө гадуур 5700 тонно ашаан зөөгдэһэн байха юм. Энэ түрүү коллектив байгша оной түрүүшын хахад жэлэйшье даабариие хараалагдаһан болзорһоо урид дүүргэхээр шиидэһэй.

К. ЖАМЬЯНОВ, манай корр.

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай нооһые шанаарынь илгагшад — Лидия Дымбрылова Баирма Болотова хоёр тухай магтаалай үгэнүүдые суг хүдэлдэг нүхэдһөөнь нэгэтэ бэшэ соносохо байхат. Техническэ мэргэжэлэй училищи дүүргээд, ажалайнгаа, ажабайдалайнгаа намтарые эхилһэн эдэ басагад арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын үдэрһөө үльгэр жэшээ харуулан хүдэлжэ, социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ дабшана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Л. Дымбрылова, Б. Болотова.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

АЛТА МАЛТАГШАДАЙ ЗОРИГЖОЛ

Баунтын алта малтагшад энэ үнэтэ металл олзоборилхо хүдэлмэриингөө халуун хаһые эхилбэ. Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ зорилгоор Маловска участогта гидромониторно оньһон түхеэрэлтэ тодхогдоод, хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ хүдэлгэгдэжэ эхилбэ.

Ципиканай алтанай уурхайн коллектив шэнэ табан жэлэй эхинһээ хойшо эршэтэйгээр ажаллажа, алта малтан абаха байгша онойнгоо түсэбые Агуу Октябриин 64 жэлэй ойн үдэр хүрэтэр бэелүүлхэбди гэжэ үгэеэ үгэнхэй.

Д. ГАРМАЕВ.

УҺАН ЗАМ НЭЭГДЭЭ

Һаяхана модо ашаһан түрүүшын онгосонууд Баргажанай-Адагһаа Байгалай модоной бааза хүрэжэ ерэбэ. Иигэжэ алдарта Байгал—арюухан далай дээрэ уһан зам нээгдэбэ.

Мүнөө жэл Байгал далайн мүльһэн хэзээ хэзээнэйхиһээ эртэ хайлажа, уһан зам саг болзорһоонь урид ашаглаха арга олдобо. Түрүүшын хэдэн үдэрэй туршада Байгалай модоной баазада 40 мянган кубометр модон буулгагдажа, май һарын түсэб гурба дахинаар үлүүлэгдээ. Энэ зундаа Баргажанай леспромхозһоо 630 мянган кубометр модон урадхуулагдан асарагдаха юм.

Д. ЦЫБЕНОВ.

ЯРУУНЫНХИДАЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

ҮДЭР БҮХЭНДЭЛ ОРОЛДОНОБДИ

Зунай хүхэ ногооной бэлшээриин хаһада үхэрнүүдэй шэгнүүрые шадаал һаа ехээр нэмээхын, таргалуулхын түлөө тэмсэхэ гэһэн Яруунын районой «Комсомольский» совхозой малшадай абаһан социалис уялганууд тухай һаяшаг газетэдэ уншаабди.

Түрэл Коммунис партиингаа XXVI съездын шиидхэбэринүүдые хүсэндэнь хүргэхэ, хүн зоной эдеэ хоолой зүйлнүүдые элбэгжүүлхэ программа бэелүүлхэ бүгэдэ арадай хэрэгтэ малшан бүхэн хубитаяа оруулха ёһотой гэжэ тэлимбынхид тон зүб уряална.

Хэнэйшье мэдэһээр, бидэ малшадай хаража байһан үхэр малаа үдэр бүхэндэ ханалгатай һайнаар, шадамараар адуулжа гү, али зүбөөр эдеэлүүлжэ, түргэнөөр таргалууллаг, шэгнүүрыень ехэ болгодог байгаалһаамнай, мяхан, һүн ехээр абтаха, гүрэндэшье элбэгээр худалдагдаха байна бшуу. Ямаршье мал харууһалга, эдеэлүүлгын хүсөөр лэ тобир тарган, ашаг шэмэ ехэтэй байдаг гүб даа.

Би өөрөө олохон жэлдэ совхоздоо буруу, хашарагуудые үбэл зунгүй харууһалнаб. Зариманда ган гасуур болоһон үбэлэ тэжээлэй хоморшог хүшэр жэлдэшье бүхы хаба шадалаа зорюулжа хүдэлөөд байхадаал, үхэр мал үхэл гарзагүйгөөр, яһала тобир һайнаар ондо оруулжа шадахаш. Тиимэһээ бүхы юумэн малшадай үнэн зүрхэнэй оролдолгоһоо, эсэшэ сусашагүй ажалһаа дулдыдадаг гэжэ хэлэхэ байнаб.

Үнгэрһэн үбэл өөрынгөө нүхэр Елизавета Ивановнатай, мүн комсомол басаган Валентина Абрамоватай гурбуулан 120 гаран үхэр харууһалаабди. Малай эдихэ тэжээл тиимэ элбэг байгаа гэхын аргагүй. Үхэрнүүдтэ гол түлэб хэршэгдэһэн үбһэн, һолсомо, талха тарянай зүйл эдюулэгдэдэг һэн. Рационой ёһоор, сенаж үгтэхэ гэжэ бэшэгдэһэн аад, тэрэнэшье үгтөөгүй.

Тиибэ яабашье бүхы үбһэ тэжээлые зүбөөр хубаарилан, аргатай соонь шанаржуулжа эдюулээд, бүлеэдхэһэн уһа дуран соонь уулгаад, байра соохиинь холо сэбэр, хуурай байлгаад, үбэлэй һарануудта малан шэгнүүрые муу бэшээр нэмээжэ шадаа һэмди. Жэшээнь, январь, февральда үхэр бүхэн шэгнүүрээ сүүдхын 930—950 граммаар нэмээгээ юм. Харин хабаршаг тээ тэжээлэй хомор болоходо, үхэрнүүдэй шэгнүүрээ нэмээлгэн нэгэ бага доошоо ороо һэн.

Мүнөө тэдэ үбэлжүүлһэн хашарагууд дээрээ үшөө таби гаран мал нэмэжэ абаад, бүхыдэнь 170 толгой болгожо, совхозой түб Хасуурта тосхонһоо 80 гаран модоной газарта холын ойн бэлшээридэ абаашаад адуулжа байнабди. Намтай суттаа Алексей Шумихин тэдэ малые адуулалсана.

Түрүүн малаа холын бэлшээридэ абаашахынгаа урда хуу шэгнэжэ, үбшэн, элүүрыень шалгаһан, үбшэнһөө һэргылхэ тарилга хээ, һоно батаганаанһаа, гуурһаа хамгаалхын тула эм домто зүйлөөр угаагаа һэмди. Үхэр бүхэмнай тус тустаа 230 килограмм татаа. Эдэ мал зундаа һайнаар бэлшээгдэн, таргалуулагдажа, намар ойро зуура шахагдаад, адагынь 3,5—3,7 центнер шэгнүүртэй болгогдожо, мяханда тушаагдаха юм.

Өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, зунай бэлшээриин үедэ тэбхэр 100 үдэр соо үхэр бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 1.000 граммһаа бага бэшээр нэмээхэ зорилго урдаа табяабди.

Энээниие амжалтатайгаар дүүргэхэ арга боломжо манайда гүйсэд бии гэжэ һананаб. Эндэмнай хабартаа, зунай эхеэр шииг нойтон ехэ ороод, эртэ дулаараад, майн һүүл багта ой тайгын соорхой, жалга, хүнды соо гуурхн ногоон яһала һайн болоһон, малшье садажа эхилһэн байна. Харин урдань зарим жэлдэ июниин тэн болотор үхэрэй садаха ногоон гараагүй байдаг бэлэй.

Үхэрнүүдээ үглөөгүүр эртэ 4—5 часта хорёоһоонь гаргаад, бэлшээжэ эхилнэбди. Үдын халуунда Худаг гэжэ багахан голой эрьедэ бургааһа шуты соо тэдэнээ оруулжа, амаруулдаг, уһалдагбди. Тиигээд үдэһөө хойшо дахин бэлшээри руунь туужа абаашадагбди. Үдэшэ орой, бүри харанхы болотор мал хээрэ ябана. Зунай бэлшээридэ гараһанһаамнай хойшо һаял хахад һараһаа үлүүтэй саг үнгэрөөд байбашье, үхэрнүүд хараа байса һайжаржа эхилээ, шэгнүүрээ яһала нэмээжэ байһаниинь эли болоо. Июнь, июль, август соо мал шэгнүүрээ бүришье ехээр нэмээхэ зэргэтэй. Гансал тэдэниие - оролдосотойгоор адуулха, харууһалха хэрэгтэй ха юм даа.

Манһаа холо бэшэ Жэбхээһэн гэжэ газарта совхозой дүршэлтэй бэрхэ малшадай нэгэн Владимир Георгиевич Вахрушев Виталий хүбүүнтэеэ 100 һайса гаран эрэ хашарагуудые харууһална. Эдэ малынь ерэхэ жэлэй түрүүшын кварталда мяханда тушаагдаха юм. Нүхэр Вахрушев үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые зунай 100 үдэртэ баһал 100 килограммаар нэмээхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсонхой.

Манай совхозой олохон малшад гэр бүлөөрөө үхэрнүүдые холын ойн бэлшээридэ абаашаад адуулна. Жэшээнь, В. Е. Салтанов Анатолий хүбүүнтэеэ 138 эмэ хашарагуудые һайнаар бэлшээжэ байна. Тиихэдэ малшад И. А. Абрамов, Н. В. Зуенко гэгшэд баһал хүбүүдтэеэ жэжэ буруунуудые даажа абаад зуһаланда нүүнхэй.

Зунай хүхэ ногооной бэлшээриин элдин һайн сагые гүйсэд хэрэглэжэ, гаргаша багатайгаар мяха, һү ехээр абахын тула манай совхозой малшад бултаараа оролдожо байна. Энээнэймнай ашаар арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэб, даабаринууд амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ ха юм.

М. СПИРИДОНОВ,
Хориин районой Хасууртын совхозой ахалагша малшан.

ЗАМБУУЛИНАЙ ПРОГРАММА АМЖАЛТАТАЙГААР ДҮҮРГЭГДЭБЭ

Эрдэм наукын ба арадай ажахын аша туһада замбуулиние түсэбэй ёһоор шэнжэлэн ашаглаха үндэһэ һуури Совет орон дотор хэлбэришэгүйгөөр табигдана. Арбан нэгэдэхи табан жэлэй эхиндэ энэ замаар томотомо амжалта туйлагдаба — гурбан жэлэй саада тээ эхилһэн совет онгосонууд болон замбуулинай станцинууд дээрэ социалис оронуудай космонавтнуудай ниидэлгын программа амжалтатайгаар дүүргэгдэбэ. Байконур космодромһоо бусаһан «Салют-6» станциин табадахи гол экипажай гэшүүд Владимир Ковалёнок ба Виктор Савиных гэгшэдые Звёздно хотодо баярай оршон байдалда угтажа, замбуулинай энэ ехэ үйлэ хэрэг амжалтатайгаар түгэсэбэ.

Дүрбэн һара соо харалсаагүй космонавтнуудай булэнэр, Космонавтнуудые бэлдэхэ ба Ниидэлгые залан хүтэлхэ түбүүдэй хүтэлбэрилэгшэд, «Интеркосмос» советэй түлөөлэгшэд, журналистнууд уулзалгада ерээ. Москвада һуража байһан космонавтнууд Мирослав Гермашевскиие ба Фам Туание экипажые угтажа байгшадай дунда харанабди.

Энэ баяр ёһололдо хабаадаһан хүнүүдэй олонхинь замбуулинай программын амжалтатайгаар дүүрэхын тулада нойргүй олон һүниие үнгэргэһэн байха. Замбуулинай энэ ехэ үйлэ хэрэгтэ хабаадаһан элитэ совет инженер ба лётчик, СССР-эй космонавт Н. Рукавишниковтай хөөрэлдэнэбди.

— Социалис оронуудай интернациональна отрядай замбуулин худар ниидэлгэ һаял эхилһэн шэнгеэр һанагдана. Һонирхолтой ба эрдэм наукада ашатай туһатай ниидэлгэнүүд урдамнай хүлеэжэ байһандал болоно. — гээд совет-болгар замбуулинай экспедициин командир хэлэнэ.

«Юун программын амжалтые тодорхойлооб?» гэһэн асуудалда Н. Рукавишников бодожо байнгүй харюусаһан байна. Гурба үлүүтэйхэн эдэ жэлнүүдэй гол геройнь «Салют-6» станци мүн гэжэ хэлэхэ байнаб. Үнэхөөрөөшье, энэ үе соо тэрээн дээрэ СССР-эй ба бусад социалис оронуудай 28 космонавт хүдэлһэн байна. Онгосонууд 34 дахин станцитай залгалдан холболдоо, аха дүү оронуудай эрдэмтэдтэй хамта бэлдэһэн шэнжэлгэнүүдэй ба туршалгануудай айхабтар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдээ. Эдэ жэлнүүдтэ манай инженернүүд болон космонавтнууд замбуулинай техникые нарижуулан һайжаруулхын тула тон ехэ юумэ хээ. Тиигэжэ замбуулинай станцинууд, хүнүүд замбуулинда удаан хүдэлдэг болоо. Тус тустаа хахад жэл үргэлжэлһэн хоёр экспедици энэ амжалтын толотомо гэршэ болоно. Станциин 676 сүүдхэ соо ниидэжэ хүдэлһэнинь мүн лэ һайшаалтай. Энэнь американ астронавтнуудай «Скайлэб» станци дээрэ хамта хүдэлһэн сагһаа дүрбэ шахуу дахин ехэ болоно.

Звёздно хотын ээд табадахи экспедициин геройнуудые дулаанаар угтаба. Звёздно хотын Соёлой ордондо болоһон митинг дээрэ эрдэмтэд, инженернүүд совет замбуулинай программын хүтэлбэрилэгшэд Владимир Ковалёнок ба Виктор Савиных гэгшэдые амаршалһан байна.

КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Верховно Советэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Советтэ, нүхэр Л. И. Брежневтэ эльгээгдэхэ бэшэгые митингдэ хабаадагшад нэгэн һаналтайгаар баталан абаба.

Энэ үдэр сутларһан гүрэнэй комисси ниидэлгын дүнгүүдые согсолһон, экипажай мэргэжэл шадабариие, «Интеркосмос» программын һүүлэй рейсэй амжалтые хангаһан бүхы албануудай һайн хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэһэн байна.

Н. ЖЕЛЕЗНОВ,
ТАСС-ай корр.

«Салют-6» станциин табадахи гол экипажай гэшүүд Виктор Савиных ба Владимир Ковалёнок Звёзднодо ерэжэ, баяр ёһололой оршон байдалда угтагдаба.

Фототелеграфаар абтаба.

ШЭНЭДХЭЛГЫН АШАГ ҮРЭ

Калугын «Первое мая» колхозой фермэнүүдые шэнэдхэн түхеэрһэнэй ашаар һүрэг олон үнеэдые ашаг үрэтэйгөөр харууһалха арга бии болоһон байна. Һаалиин мал ажал эрхилдэг тус ажахы малай шэнэ байрануудые бариһанһаа хоёр дахин бага мүнгэ энэ хэрэгтэ гаргаа юм.

Үшөө хэдэхэн жэлэй саада тээ эндэхи оньһожоруулгын хэмжээн 30 процентһээ үлүү гарадаггүй байһан һаа, мүнөө гурба дахин шахуу ехэ болоо. Колхозой барилгын бригада бүхы фермэнүүдые заһабарилһан, харин механизаторнууд үнеэдые һааха, тэжээл тарааха түхеэрэлгэнүүдые хабсаргаһан байна. Эдэ бүгэдын эсэстэ малшадай ажал хүнгэн болоо, бүтээсэнь дээшэлээ. Мүнөө оньһон аргаар үнеэдые һаадаг оператор бүхэн урдынхиһаа бүри олон үнеэдые һаана.

Фермэнүүдые шэнэдхэн түхеэрһэнэй ашаар хэдэн арбаад хүн сүлөөржэ, колхозой үйлэдбэриин бусад участогуудта хүдэлхэ аргатай болоо. Ажахын шэнэ барилгануудые, гэр байра, колхозой түүхын музей болон библиотекын байшангуудые барилгада алмагдаһан мүнгэ зөөри зорюулагдаха юм.

Калужска областиин бусадшье колхоз, совхозууд түрүү ажахын дүй дүршэлые хэрэглэн, фермэнүүдээ шэнэдхэн түхеэржэ эхилээ. Энэ табан жэлдэ область дотор мүнөөнэй комплекснуудые барихын хажуугаар 70 мянган толгой бодо малай зуу гаран фермэ шэнэдхэн түхеэрэгдэхээр хараалагдана.

Калуга.

В. КИРЮХИН,
ТАСС-ай корр.

КПСС-эй ЦК-да зүблөөн болобо

[illegible]Союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудай, партиин крайкомууд болон обкомуудай хүдөө ажахын асуудалнуудые эрхилдэг секретарьнуудай, [illegible] һалбариие хүгжөөлгэтэй ба тэрэнэй материально-техническэ хангалтатай [illegible]боотой түбэй министерство болон [illegible]ан зургаануудай бусад харюусалга[illegible] хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн КПСС[illegible] ЦК-да болобо.

Партиин XXVI съездын эрилтэнүү[illegible] орон дотор тэжээл үйлэдбэрилгые [illegible]жаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай [illegible]ральна секретарь нүхэр Л. И. [illegible]жневэй үгэһэн заабаринуудые бэе[illegible]лха талаар партиина, совет болон [illegible] органуудай бодото хүдэлмэ[illegible] асуудалнууд зүблөөн дээрэ зүбшэн [illegible]гдэһэн байна. Тэжээл үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ, тэрэнэй шанарые эрид һайжаруулха гээшэ мал ажалай продуктнуудые ехээр абадаг болохо зорилгонуудай шухала хубинь болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. С. Горбачев зүблөөн дээрэ элидхэл хээ.

Зүблөөнэй хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. У. Черненко хабаадаба.

СССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшонор А. К. Антонов, Н. К. Байбаков, Н. В. Мартынов, З. Н. Нуриев, КПСС-эй ЦК-гай таһагуудые даагшанар, бусад хүдэлмэрилэгшэд зүблөөндэ байлсаа.

(ТАСС).

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэлгүүлхын түлөө

МАЛШАДАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ЕХЭ ЗОРИЛГОНУУД

Энэ жэлэй хүндэ хүшэр үбэлжэлгые малшадай, хүдөөгэй бүхы ажалшад урагшатайгаар дабажа гараба. Республикын колхоз болон совхозууд ган гэсуурай болоһон дээрэһээ нёдондо тон бага тэжээл бэлэдхэһэн байгаа. Малай условно толгой бүридэ минил 5,8 центнер тэжээлэй единицын хэмжээнэй элдэб зүйлэй тэжээл нөөсэлэгдэһэн юм. Зарим ажахынуудта энээнһээшье бага тэжээл хүртэһэн байгаа.

Алтайн хизаарта, Новосибирскын, Омскын болон Амарай областьнуудта, бусад газарта ошожо, бүдүүн тэжээл бэлэдхэһэн ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Энэмнай ашаар ажахынууднай 223 мянган тонно һолоомо, 26 мянган тонно үбһэ тэндэ бэлэдхээ, зөөжэ асарһан байна. Энэ ажалда хэдэн зуун хүдэлмэришэд ба колхозникүүд, нэн түрүүн механизаторнууд хабаадаа. Тиигэжэ нийтын малые бүдүүн тэжээлээр хангаха хэрэг шиидхэгдэһэн байна.

Тэрэшэлэн фермэнүүдтэ тэжээл бэлдүүлхэ, тэрэниие гамтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр гаргашалха гэшэ ехэ ашаа туһатай байгаа. Тэжээл бэлдүүлхэ 412 цех, элдэб техникэ, тэрэ тоодо бүдүүн тэжээл жэжэлхэ түхеэрэлгэнүүд хүдэлһэгдөө. Тиигэжэ үбэлжэлгын үедэ 137,4 мянган тонно тэжээлэй холисо бэлдэгдэжэ, 135 мянган тонно һолоомоһон элдэб аргаар, тэрэ тоодо 43,7 мянган тонноинь химическэ аргаар бэлдүүлэгдэжэ шэшэгтэй. Тэжээл бэлдүүлхэ хэрэгтэ 905 тонно кальцинированна хужар, 125 тонно известко, 282 тонно аммиачна уһан хэрэглэгдээ.

Гадна гүрэнһөө холимог тэжээл ехээр үгтэһэниинь малай үбэлжэлгын амжалтада горитой нүлөө үзүүлээ. Бүхыдөө 251 мянган тонно иимэ тэжээл абтаһан байха юм.

Эдэ бүгэдын ашаар, мүн колхоз болон совхозуудай малшадай, мэргэжэлтэдэй, фермые даагшадай ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр, оролдосотойгоор хандаһан дээрэһээ үбэлжэлгэ эмхитэйгээр үнгэрэгдөө, адууһа малай үхэл гарза нилээд хороогдожо, мал ажалай продукци үйлэдбэрилгэ ехэ болоһон байна.

Жэшээнь, энэ жэлэй үнгэрһэн табан һарын туршада нёдондоһоо энэ үеынхи һөөһөө эбэртэ бодо малай, ухэл гарза хоёр дахин үсүүгөөр хороогдоһон байна. Тиимэһээ нёдондо энэ үедэ 46,1 мянган хурьган, 14,4 мянган ишээнгэнэ олон абтаа. Мүн энэ үедэ мяха үйлэдбэрилгэ 3 процентээр, һүн 2 процентээр дээшэлээ, үнеэн бүриһөө 30 килограмм һүн ехэ һаалгаа. Тиигэжэ олонхи ажахынууд, районууд, республиканай бүхы дээрээ гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ байнхай.

Зүгөөр малай үбэлжэлгые амжалтатайгаар үнгэргэжэ арга боломжонууд хаа хаанагүй хүсэдөөр хэрэглэгдээгүй гэхын аргагүй. Зэдын, Прибайкалын, Хяагтын, Мухар-Шэбэрэй районууд бусадһаа дутуугүй тэжээл бэлэдхэһэн байһаншье, үнгэрһэн табан һарын туршада нёдондоһоо бага һүн һааһан байна.

Ямар ушар шалтагаануудһаа болоходо, эдэ районууд иимэ гээдэлтэй гараба гээшэб? Нэн түрүүн, мал ажал эрхилхэ талаар олон дутагдалнуудтай байгаа бшуу.

Бүхы республика дотор абажа үзэхэдэ, малай, илангаяа тугалнуудай үхэл гарза ехэ байна. Мухар-Шэбэрэй, Улаан-Үдын, Бэшүүрэй, Хяагтын болон Зэдын районуудай ажахынууд малаа олоор гарзалуулаа. Эдэ районуудта абтаһан тугалнуудай аяар 10—13 процентнь хосороогдоо.

Хэрбээ саашадаа энэ талаар яаралтай хэмжээ абаагүй һаа, гүрэндэ мал ажалай продуктнуудые, нэн түрүүн мяха худалдаха түсэбтэ даабариняа бэелүүлхэнь бэрхэтэй болохо бшуу. Тиин бүхы ажахынууд, районууд байдалаа улам һайжаруулха арга боломжотой. Мүнөө зунай хүхэ ногооной үедэ һү һаали дээшэлүүлхэ, малаа бэлшээн таргалуулха хэмжээнүүдые абаха болоно.

Иимэ байдалые хараада абажа, адууһа малаа зунай бэлшээридэ эмхитэйгээр гаргажа, мал ажалай продуктнуудые ехээр абаха арга олгохо тухай республикын Министрнүүдэй Совот тусгаар тогтоол абаһан байна. Урда жэлнүүдэй байдалһаа хараад үзэхэдэ, жэлэй туршада үйлэдбэрилэгдэдэг мяханай, һүнэй, бусад продукциин хахадһаа ехэнь зунай бэлшээриин үедэ абтадаг байна бшуу.

Байгша ондо дулаан үдэрнүүд эртэхэн ерэжэ, бэлшээриин ногоон яһала һайжарһан байха юм. Тиимэһээ республикын, районуудай совет болон хүдөө ажахын органууд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, бүхы малшад хүсэл зоригоо бүрин табижа, энэ зохид хаһые дүүрэнээр хэрэглэхэ ушартай.

Республикын малшадай үмэнэ мүнөө ехэшье, харюусалгатайшье зорилгонууд табигданхай. Энэ жэлэй июнь-сентябрь һарануудта үнеэн бүриһөө 800—1000 килограмм һү һааха, бүхы дээрээ адагынь 18—20 мянган тонно мяха үйлэдбэрилхэ, 57 мянга гаран үнеэдые, эмэ хашарагуудые үрэжүүлхэ хэрэгтэй. Эдэ зорилгонуудые хүсэндэнь хүргэхын тула малшадай дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулламжын хүдэлмэри оролдосотойгоор ябуулха шухала болоно.

Колхозуудай, совхозуудай һаалишад, мал адуулагшад, фермые даагшад, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд, хүдөө ажахын органууд, район гүйсэдкомууд болон сельскэ, сомоной Соведүүд энэ хэрэгые өөһэдынгөө үдэр бүриин анхаралда абажа, адууһа малай ашаг шэмые дээшэлүүлхэ талаар абаһан уялгануудаа, түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэ гэжэ тэмсэхэ ушартай. Тиихэдээ гүүртэ, отарануудые зүбөөр бүридхэхэ, бэлшээрез хүсэдөөр хэрэглэхэ асуудалнуудые анхарха байна.

Малаа үдэр һүнигүй бэлшээхэ зуураа, зунай һарануудта тэжээл бүйлүүлхэ цехүүдээ зогсоонгүйгөөр хүдэлгэхэ, бии байгаа тэжээлээ, мүн гүрэнэй жасаһаа үгтэһэн тэжээлээ ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхэ, шадабаритай бэрхэ, найдалтай хүнүүдые һаалишад болон мал адуулагшадаар табиха гэжэ оролдохо болоно.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтэ малшан бүхэнэй эрмэлзэлһээ болохо гэжэ тэдэнэртэ ойлгуулха хэрэгтэй. Урда жэлнүүдэй ган гасуур сагта хороогдоһон малайнгаа тоо толгойе хүсэлдүүлхэ, Ехэ орондоо мал ажалай продуктнуудые худалдаха арга боломжоёо хүсэдөөр элсүүлхэ хэрэгтэ малшан бүхэн мэргэжэл шадабаряа, хүсэлэл оролдолгоёо зорюулха байна.

Яруунын, Захааминай, Түнхэнэй болон бусад районуудай олохон малшад зунай бэлшээриин үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүрые суудхэдэ килограммаар нэмэдэг дүршэл шадабаритай. Эдэнэрһээ жэшээ абажа, байгша ондо хаа хаанагүй малаа һайнаар таргалуулха мүрысөө дэлгэрүүлхэ шухала. Тиихэдээ гүрэндэ худалдагдаха үхэрнүүдээ 350—400 килограммда хүргэхэ гэжэ оролдохо эрилтэ табигдана. Эндэ мяхалиг үүлтэрэй мал үсхэбэрилгые гүримшүүлхэ гээшэ ехэ ашаа туһатай.

Мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлгэдэ манай хонишод ехэхэн хубитаа оруулха байна. 1981 оной арадай ажахын түсэбэй ёһоор, байгша ондо 17 мянга гаран тонно гэхэ гү, али бүхы тушаагдаһан мяханай 28 процентнь хониной мяхан байха зэргэтэй. Тиимэһээ энэ жэлдэ тарган һайн хонидые гүрэндөө тушааха гэжэ оролдохо болонобди.

Зүгөөр нёдондо бэлэдхэлэй пунктда тушаагдаһан хонид дунда зэргээр 31 килограмм татаа һэн. Тиин Мухар-Шэбэрэй, Хурамхаанай районуудта тэрэнь 27, Хэжэнгын, Загарайн, Зэдын районуудта 29—30 килограмм болоһон байха юм. Бүхы худалдагдаһан хонидой 61 процентнь дундаһаа доошо тамиртай, туранхай гэжэ сэгнэгдээ һэн.

Зорилго юуб гэхэдэ, мүнөө жэлдэ хонидоо 38—40 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэйгээр, имагтал дундаһаа дээшэ, тарган тамиртайгаар худалдаха хэрэгтэй. Тиихын тула хурьгадаа эртэ эхэһээнь амяарлаха, үбэлэй эртын хурьгадые энэ жэлдэнь шахан таргалуулжа, гүрэндэ тушааха байна. Энэмнай хониной ажалай ашаг үрые дээшэлүүлгэдэ ехээр нүлөөлхэ гээшэ.

Гэхэтэй хамта гахайн, шубуунай мяха үйлэдбэрилгые ехэ болгохо зорилготойбди.

Байгша ондо адагынь 5,8 мянган тонно гахайн, 11,3 мянган тонно шубуунай мяхан үйлэдбэрилэгдэхөөр хараалагдана. Энээниие бэелүүлхэ арга боломжонууд гүйсэд бии.

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо Л. И. Брежнев иигэжэ хэлээ: «КПСС-эй Центральна Комитет республикануудай, хизаар болон областьнуудай партийна организацинуудта, районуудай партийна организацинуудта, хүдөөгэй бүхы ажалшадта хандана: мал ажал мүнөө үедэ хүдөөгэй онсо шухала һалбари болоно. Тиимэһээ, нүхэдүүд, хараалһан түсэбүүдээ гансал дүүргэхын түлөө бэшэ, мүн тэрэнээ нилээд үлүүлхын түлөө үсэд нэтэрүүгээр, эдэбхи үүсхэлтэйгээр тэмсэхэ, бүхы нөөсэеэ, арга боломжонуудаа хэрэглэхэ шухала».

Партиин Центральна Комитедэй, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй өөрынь энэ халуун хандалга бүхы партийна организацинуудта, колхозуудай, совхозуудай бүхы ажалшадай зүрхэ сэдьхэлдэ хүрэжэ, энэ жэлдэ мал ажалай продуктнуудые абаха ба гүрэндэ худалдаха түсэбтэ даабаринуудай, социалис уялгануудай дүүргэгдэхэ ба үлүүлэгдэхэ байһаниинь дамжаггүй.

Партиин XXVI съездын табиһан энэ ехэ, шухала зорилгонуудые шиидхэхэ хэрэгтэ Госкомсельхозтехникын болон «Бурятэнерго» управлениин хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаха, техническэ харууһалта хэхэ, зуһалангуудта үнеэ һааха, һү хүргэхэ болон бусад түхеэрэлгэнүүдые тодхохо талаар колхозуудай, совхозуудай захилые түрүүшын ээлжээндэ дүүргэхэ уялгатай. Тиихэдэ хүдөөгэй эмхи зургаануудай, организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд зундаа малшадые худалдаа наймаагаар, медицинскэ болон соёлой-ажаһуудалай талаар һайнаар хангаха гэжэ оролдохо байна бшуу. Иигэжэ хамтаараа, нэгэн һаналтайгаар ажаллахадаал, урдаа табигдаһан зорилгонуудые урагшатайгаар бэелүүлжэ шадаха байнабди.

Б. НИКОЛАЕВ,
Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүүлэгшын орлогшо.

СОЮЗНА республиканууд

РСФСР:

АХТЫ — ЭРДЭМТЭДЭЙ ТОСХОН

Дагестанай Ахты тосхоной хизаар ороноо шэнжэлгын музейдэ нээгдэһэн юрэ бусын экспозици хуби заяагаа эрдэм наукада зорюулһан нютагай хүнүүд тухай хөөрэнэ. Тэдэнэй дунда эрдэмэй 19 доктор бии.

Дагестанай тосхон бүхэн ямар нэгэн юумээрээ суурхадаг. Эндэ уран зураашадай ба хүгжэмшэдэй, поэдүүд болон акробадуудай, нефтьшэд ба түмэр замшадай тосхонууд бии. Кубачиин ба Гоцатлиин алташа дархашуулай. Урда Дагестанай хибэс нэхэгшэдэй өөрсэ янзын бүтээлнүүд бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой.

Мүнөөнэй Ахты тосхоной омогорхолынь эрдэмтэд болоно. 19 докторһоо гадна, нютагай үшөө таби гаран хүн эрдэмэй кандидадууд юм.

Манай тосхоной хүн зоной революциин урда тээхи тоо бүридхэлэй документнүүдые абажа харахада, тэдэнэй эрдэм һуралсал тухай мэдээнүүдтэ «Үзэг бэшэг мэдэхэгүй» гэһэн үгэнүүд ходо дайралдаха юм. Оройдоол хэдыхэн хүн уншажа, бэшэжэ шадаха байгаа. Харин мүнөө ганса энэ тосхондо дээдэ эрдэмтэй хоёр зуу гаран мэргэжэлтэ хүдэлнэ. Тиин эдэнь гансал врачнар, багшанар, агрономууд бэшэ, хадата тосхондо урдань оройдоошье байгаагүй мэргэжэлтэд бии болоо.

ЛИТВА:

ПРОПАГАНДИСТНУУД — ТАБАН ЖЭЛДЭ

Клайпедын Баруун судна заһабарилгын заводой хүдэлмэрилэгшэд рефрижераторнуудай корпусуудые болон загаһа барилгын баазануудые заһабарилхадаа, түмэр багаар гаргашалдаг болоо. Түмэр эсхэхэ оньһон түхеэрэлгэ ашаглалгада оруулһанай ашаар иимэ алмалта хэнэ. Предприятиин уралан нарижуулагшад Е. Еланскис ба Е. Головлев тэрэниие зохёон бүтээһэн байна. Пропагандист, марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалдаг цеховой һургуулиин хүтэлбэрилэгшэ Г. Немудровай хубита эндэ бии.

Түмэр гамтайгаар хэрэглэхэ тухай хөөрэлдөөн экономикын асуудалаар хэшээлэй үедэ болоо һэн. Шэнэ юумэ үүсхэгшэд энээн тушаа һанамжа бодолнуудаа хэлээ һэн.

Хүндэ хүшэр хүдэлмэри үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулха тухай шэнэ юумэ үүсхэгшэдэй һанамжые чертеж дээрэ бэелүүлхэдэнь, Г. Немудров мүн лэ туһалаа. Геннадий Анатольевичой пропагандистаар арбан жэл соо хүдэлхэ үедэ тэрэнэй һургуулиин һурагшад зуугаад техническэ дурадхал оруулжа, тэрэниие нэбтэрүүлһэнэй ашаар хахад миллион түхэриг мүнгэн алмагдаһан байна. Клайпеда хотын промышленна предприятинуудай партийна эхин организацинууд «Пропагандист—табан жэлдэ» гэһэн хүдэлөө үүсхэгшын дүй дүршэлые хэрэглэнэ.

УЗБЕКИСТАН:

ФЕРМЭ ДЭЭРЭ КИНО ХАРУУЛНА

Ферганска областиин Кувинска районой «Коммунизм» колхозой фермэ дээрэ 60 хүнэй һууритай кинотеатр нээгдэнхэй. Долоон хоногтоо гурба дахин малшад сүлөөтэй сагтаа уран һайханай, эрдэм дэлгэрүүлгын, баримтата фильмүүдые харадаг болоо. Түрүүшүүлэй дүй дүршэл тухай фильмүүд үе-үе болоод харуулагдадаг. Энэ табан жэлдэ областьдо мал ажалай комплекснуудай дэргэдэ 40 кинотеатр нээгдэхээр хараалагдана.

Ороной кинофикаторнуудай мүрысөөндэ Ферганска область нэгэнтэ бэшэ илажа гараһан байха юм. Полевой станууд дээрэ үргэн экрантай кинотеатрнуудые байгуулха гэһэн үшөө нэгэ үүсхэлынь дэмжэгдэнэ. Колхозууд 60—100 хүнэй һууритай кинозалнуудые бариха. Харин түхеэрэлгэнь гүрэнэй мүнгөөр худалдагдажа абтаха юм. Нэгэ киномеханик иимэ гурбан-дүрбэн кинотеатрые хангадаг. Хабар, намарай хүдэлмэриин үедэ хүнүүдэй һайнаар амархын тула тэдэ оролдодог.

КИРГИЗИ:

«ФАБРИКЫН БАСАГАД»

«Фабрикын басагад» гэ-һэн агитбригадын концертын һүүлээр Фрунзе хотын хлопок ээрэлгын фабрикын парткомой ба фабрична комитедэй нэгэдэмэл зүблөөнэй зүблэхэ зүйл баталагдаһан байгаа.

Тусхай мэргэжэлгүй артистнар сатирын программа соогоо вентиляционно цехэй хүдэлмэриие шүүмжэлээ һэн. Тус цехэй гэмээр ленторо-нично цехэй үйлэдбэри х-загайрһан, һамнан сэбэрлэ-гын машинануудай бүтэ-доошолһон, хүдэлмэрилэгш-дэй ажалай эрхэ байдал му-болоһон байгаа.

Агитбригадын концерт-үедэ цехэй олохон хүдэлм-рилэгшэд улайха баатай б-лоо һэн. Фабрикын партий-ба профсоюзай организа-нууд гээгдэнги цехэй хүдэ-мэриие хаража үзэһэн, т-ниие һайжаруулха тала-тодорхой хэмжээнүүдые -раалһан байна.

Фабрикын ажалшад-дунда агитбригада мэдэ-болонхой. Агитбригадын ко-лектив дутуу дунданууд-хажуугаар гарадаггүй, т-рээндэ эбсэшэгүйгөөр хан-даг юм.

«Фабрикын басагад» гэ-агитбригадые предприяти-холуур мэдэдэг болонхо-Тэдэнэр городской ба ре-публиканска конкурснууда-лауреадууд. Дунда Ази-агитколлективүүдэй конк-сын шанда хүртэһэн байна.

УКРАИНА:

ШЭНЭ БҮД

Украинын комсомолой -рэмжэтэ Ровенско улһан-комбинадай бүд нэхэгш-оронойнгоо эхэнэрнүүдтэ -лэг бариба. Зунай хаһые -туулан, 90 мянган янзын б-тэдэнэр бүтээн гаргаа. Эн-бии болгогдоһон костюм -плати оёхо гоё бүд мага-нуудта, олохон городуу-оёдолой фабрикануудта о-жо эхилээ.

Модоной дорһон утаһан-Бүхэсоюзна эрдэм-шэнжэ-гын институтай хамта ко-бинадай мэргэжэлтэд хо-жэлэй турша соо хүдэл-тэрэ бүдые бии болгоо. Эрхим һайн шанартай -һан бүд гаргахынгаа хаж-гаар түүхэй эдые ех-алмаха гэһэн зорилго таб-даһан байгаа.

Тиин тэдэнэй хүсэл о-долго дэмы хосороогүй. Ш-нэ бүдэй бүридэлэй гурба-хоёр хубинь лавсан ба ви-зо болоно. Тэрэ ёһото у-бүдтэл адли торголиг. -лэхэн юм. Улһан утаһ-орондо ондоо утаһа хэр-дэг болоһоной ашаар ко-нат хэдэн арбаад мя-метр гоё бүд нэмэжэ гар-аргатай болобо.

(ТАСС)

АХЫН РАЙОНДО

ДЭБИИНХИД ТҮРҮҮ ЯБАНА

«50 лет Октября» колхозой Дэбиин дүрбэдэхи бригадада эрхим ажалаараа суурхаһан малшад олон юм. Тэдээндэ түбһэн хүнэй хүрэжэ ошохонь бэрхэтэй даа. Уйтан хабшуу, ой модотой хадын харгыгаар эмээл морёор лэ ябажа тиишэ хүрэдэг байна. Харин үбэлэй сагта Дэби голой мүльһэн дээгүүр ябаха яһала һайн харгы бии болодог.

Тус бригадын Бэлшэр, Ёлтой, Галуу, Табин-Зүртэ, Сабурай, Ондолито гэдэг газарнуудта һууржаһан М. Л. Мунконов, Ажалай Алдар Солын III шатын орденто В. Ц. Наханцаков, В. Д. Забанов, Вл. Ц. Наханцаков болон бусад малшад гэр бүлөөрөө һарлаг, хайнагуудые харууһалдаг юм.

—Энэ жэлэй үбэлжэлгые яһала һайн үнгэргэбэбди,—гэжэ ажахын дүршэлтэй малшан Николай Тангытович Мажаев хөөрэнэ. —Түрэл партиингаа XXVI съездын хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа сүм бэелүүлээ һэмди. Мүнөө бидэнэр малаа зунай бэлшээридэ гаргажа байнабди.

Дэбиин малшад арбадахи табан жэлдэ колхозойнгоо адууһа малые үдхэхэ талаар нилээд ехэ ажал ябуулаа. Шэнэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ энэ туйлаһан амжалтаяа бури батадхан хүдэлхөөр зоригжонхой. Эбтэй, эетэй малшад зунай сагта һүрэгүүдээ һайн бэлшээритэй газарта адуулжа, хүшэ тамирыень нэмээхэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абанхай.

ХОЛЫН БЭЛШЭЭРИДЭ

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой малшад нийтынгээ адууһа малые холын бэлшээридэ гаргажа эхилбэ. Гүрэндэ тушаагдаха залуу малаа Аха голоо үгсүүлэн, Хорёогой эхин гэжэ газарта зуһаланда оруулба. Тэдэниие ажахын эгээл дүршэлтэй малшад Нима Хандаков, Даша Жигжитов гэгшэд харууһалха юм. Тэдэнэр зунай үедэ малайнгаа тус бүриин шэгнүүрые суудхэдэ дунда зэргээр 800 граммаар нэмэхэ зорилготой.

Тиихэдэ Сэнсэ, Хойто, Дунда голнуудаар, Даргал гэжэ газарта олон мал гаргахаар хараалагдана. Мүн Хойто-Аха, Энхэ, Таяа гэжэ һарьдагай бэлшээринүүдтэ хайнаг, һарлагуудаа тууxаяа бэлдэжэ байна. Мүнөө иишэ саһанай хайлаагүйдэ мал гаргахын аргагүй.

Холын бэлшээринүүдтэ мал адуулха бэрхэ хүнүүдые эртүүр томилонхой. Жэшээлхэдэ, республикын габьяата малшад С. Д. Цыбиков, А. Л. Иванов болон бусад болоно. Гадна дүршэлтэй малшадай хажууда залуу хүбүүдые табилсажа, тэдэнэй баян шадабариинь халан абалсахыень эльгээнэ.

В. ГАЛСАНОВ.

ОВОЩ ЕХЭЭР УРГУУЛХА АРГА БИИ

Огородой эдеэн стол дээрэ табигдахадаа, хэды һайхан, амтатай байдаг гээшэб! Мүн тэрэнэй витаминууд хүнэй бэедэ ямар ехэ туһатайб. Теэд тэрэниие ургуулжа ба суглуулжа, хүн зондо хүргэхын тула тон ехэ ажал хэрэгтэй. Илангаяа энэ хүдэлмэриин оньһожоруулагдаагүй байгаа һаань, бүришье хүшэр хүндэ.

Би Түнхэнэй совхозой Шэмхын отделенидэ арбан хоёрдохи жэлээ овощ ургуулагшадай звеное даажа ябанаб. Энэмнай совхоз дотороо овощ ургуулха ори ганса звено юм. Звенодомни барандаа 10—11 хүн хүдэлнэ. Мүнөө жэл бидэнэр 9,5 гектарта капуста, 1,5 гектарта үгэрсэ, 0,5 гектарта морхооб, 0,2 гектарта свёкло ургуулха түсэбтэйбди. Тэрэнэй ёһоор, энэ газар дээрэһээ дунда зэргээр гектарай 155 центнер гэхэ гү, али бүхыдөө 1800 центнер овощ ургуулжа абаад, 1530 центнерыень гүрэндэ худалдахабди.

Урда жэлнүүдтэ эгээн баян ургаса хуряахадаа, гектарай 220 центнер абаһан байхабди. Зарим жэлдэ түсэбөө дүүргэнгүй үлэхэшье ушар дайралдаа. Элбэг баян ургаса абахын тула нэн түрүүн уһан хэрэгтэй ааб даа. Теэд бидэ, илангаяа хура бороо багатай май-июнь һарануудта уһаар дуталданабди.

Шалтагааниинь юуб гэбэл, манай звеногойхид уһаяа Шэмхын һү һаалиин фермэ дээрэхи худагһаа зөөдэг юм. Теэд манда уһа зөөхэ Т-40 түхэлэй гансахан трактор үгтэнхэй. Хура бороогой удаан саг соо ороогүй һаань, ганса тракторнай уһаяа зөөжэ үрдингүй, тариһан ургамалнуудынай гандажа эхилдэг. Залуу тракторист В. В. Шубинаи эсэшэ сусашагүй оролдосын ашаар лэ ургамалнуудаа ехээр гандаангүй хоёр дахин уһалжа үрдинэбди.

Мүнөө дээрээ бүхы ажалнай гараар хэгдэнэ. Капустынгаа рассадые апрель һарын тэн багаар парник соо һуулгаа һэмди. Мүнөө эдэ үдэрнүүдтэ тэрэнээ поли дээрэ һуулгажа дүүргэхээ байнабди. Үгэрсэ, морхооб болон сэёклоёо үни һуулганхайбди. Мүнөө газарһаа бултайжа байна. Мангир, редис, укроп болон бусад ургамалнуудые тарихашье һэмди, теэд үрэһэгүй байшообди.

Звеногоймнай гэшүүдтэ ажалай гол түлөөһэнһөө гадна, түсэбөө үлүүлэн дүүргээ һаамнай, тэрэнэй сэнгэй 25 процентнь нэмэлтэ түлөөһэн болгогдожо үгтэнэ. Ажалай стаж, шан гэхэ мэтэ эндэ хараада абтанагүй.

Манда элбэг баян овощ ургуулха арга боломжо бии. Звеногоймнай коллектив элдэб наһанай хүнүүдһээ бүридэһэншье һаа, эбтэй эмхитэй юм. Жэшээлхэдэ, А. А. Пермякова, С. Л. Ангархаева, Н. А. Котовщикова гэгшэд хори гаран жэлдэ энэ хүдэлмэридэ ябана. Харин 9-дэхи классай һурагшад Марина Пермякова, Клава Усольцева болон Ольга Зверева гэгшэд зунайнгаа амаралтын үедэ манай звенодо ерэжэ ажаллана. Үнинэй огородшоднай залуу басагадта дүршэл шадабаряа дамжуулжа, һайн һайханаар һурган хүмүүжүүлжэ байдаг.

Тиин манай ажалда юун дуталданаб гэбэл, участок дээрэмнай худаг үрэмдүүлээ һаань, хэды һайн һэм гэжэ һанагдана. Техникын дутададаг дээрэһээ газарнай һайнаар үтэгжүүлэгдэнгүй үлэшэнэ. Минеральна үтэгжүүлгэ асарагданагүй. Мүн һайн шанартай элдэб янзын үрэһэ асарха хэрэгтэ манай совхозой агрономууд анхаралаа хандуулха байгаа. Шефүүд балай туһалнагүй. Моральна ба материальна урмашуулгын дүрим һайжаруулха хэрэгтэй. Юрэдөө овощ ургуулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулхаар болоо гэжэ һанагдана.

Т. ШУБИНА,
Түнхэнэй совхозой Шэмхын отделениин овощ ургуулагшадай звеное даагша.

Горькиий хотодо «Лазурь-714» түхэлэй үнгэтэ шэнэ телевизор бүтээгдэжэ эхилбэ. Арбан хоёр каналтай шэнэ энэ телевизор хоёрдохи классай юм. Диагоналяараа тэрэнэй кинескопой утань 61 сантиметр болодог.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бэлэн болоһон «Лазурь-714» түхэлэй телевизорнүүдые хинан шалгажа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

Зураглал

ГАЗАРАА МЭДЭЭД...

Зунай түрүүшын һарын эхиндэ бэлэй. Үглөөнэй улаан нарантай урилдан, «Шергинский» совхозой конторондо орожо, ахамад агроном Тамара Федоровна Дубковатай уулзабабди. Агрономой шэг шарайнь бодолгото абтангяар харагдаа һэн.

Тамара Федоровна стол дээрэ байһан саарһануудаа суглуулжа, хажуу тээшэнь табимсараа, маниие юун тухай һураха хаб гэһэн шэнгеэр шэртэбэ. Бидэ ажал хэоэгээрнь һонирхон, хэдэн асуудалтай хандахадамнай, олон табые шашангүй, үсөөн үгээр, тодорхойгоор харюусаха юм. Энээхэн саг зуурын уулзалга дээрэһээ тэрэнэй олон үгэгүй, дару номгон зантайнь мэдэгдээдхинэ. Сайбар үһэнэйнгөө нюдэн дээрээ унахалаарнь, бишыхан аад, гүрылдэһэн һудаһануудтай гараараа тэрэнээ дээшэнь эльбээд абана. Энэ эхэнэртэй хөөрэлдэжэ байхада, ёһотойл таряашан хүнэй абаризан, үгэ хүүр хэлэхэдээ яарадаггүйнь, һонор ухаатай, тэниглэн бодолтойнь ажаглагдаа һэн.

Тус ажахын мэргэжэлтэдтэй, механизаторнуудтай хөөрэлдэхэдэ, бултандаа гансал тэрээн тухай сэдьхэлэйнгээ дулаан үгэнүүдээр хэлэхые оролдоно. «Тамара Федоровна ажалдаа бэрхэ, газараа һайн мэдэдэг, урагшаа һанаатаи, бүхы юумэеэ үнэн сэхээр хэдэг, иимэ хүнэй ударидалга доро хүдэлхэдэ урматай» гэхэһээ эхилээд, бүхы талаһаань магтаха юм.

Тамара Дубкова энэ совхоздо агрономоор хүдэлжэ эхилһээр арбан долоодохи жэлынь болобо. Тэрэ мэргэжэлээрээ хүдэлхэһөө гадуур колхозой түрүүлэгшээршье, республикынгаа хүдөө ажахын министрэй орлогшооршье ажаллаа. Хаанашье, ямаршье ажалда хүдэлхэдөө, томо, бэерхүү зан гаргадаггүй, жэжэ юумэн дээрэ анхаралаа хандуулхагүйе оролдодог, өөрынгөө асуудалые шиидхээгүйдөө орхидоггүй, иимэ хүн ха юм даа.

1956 ондо Казань городто хүдөө ажахын институт дүүргэжэ, агроном мэргэжэлтэй болоходонь, манай республикада хүдэлхыень эльгээһэн байна. Ерэмсээрээ, хоёр жэлэй туршада Загарайн районой 20-дохи партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо агрономоор хүдэлөө. Түрүүшын үедэ тэрээндэ хэды үүшэр хүндэ һэм. Эндэ тариан мүртэй ургадагшьегүй байгаа. Тоохон бслошоһон үмдэ, хүүртигтэй залуухан агроном басаган полиин хажууһаа һалахаяа болишоһон, юумэнэйнгээ бүтэжэ үгэхэгүйдэ хоёр нюдэнһөө нёлбоһошье унагааһан байха. Теэд тэрэ ажалша нэтэрүү гээшэнь аргагүй һэн. Трактор, сеялкэнүүдэй эбдэршэхэдэ, механизаторнуудһаашье дутуугүй заһабарилалсажа оролсодог байгаа. Иигэжэ ажаллаһандаа газар ажалай нюусануудые мэдэжэ абаһан, дүршэл шадабаритайшье болоһон гээшэ.

1958 онһоо дүрбэн жэлэй туршада энэ районой «Коммунизм» колхозой түрүүлэгшээр хүдэлөө. Эндэ ажаллахадаа, бүхы һаналаа баян ургаса хуряаха, нийтынгээ адууһа малые элбэг хүрэхэ тэжээлээр хангаха гэжэ хододоо оролдодог байгаа. 1961 онһоо Кабанскын районой «Шергинский» совхозой ахамад агрономоор томилогдоо һэн. Энэ ажахы олон һалбаритай, томо совхозуудай нэгэн юм. Тэдэнэр һүүлэй жэлнүүдтэ 8850 гектарта орсоһо тарая, 560 гектарта хартаабха, 2200 гектарта зелёнко, 400 гектарта олон жэлэй ногоо таридаг болонхой. Гол түлэб үхэр, гахайнуудые үсхэбэрилдэг хадаа орсоһо тарянай, тэжээлэй ургамалнуудые тарихаһаа гадна, хартаабха ехээр һуулгадаг заншалтай юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, хартаабха хүн зоной хоолынь байхаһаа гадуур малда, илангаяа гахайда шэмэтэй тэжээл боложо үгэдэг. Тиимэһээ Тамара Дубкова һүүлэй табан-зургаан жэлэй туршада энээндэ онсо анхарал хандуулна.

Эндэ ерэһэнһээ хойшо нийтын адууһа малда хүсэд хүрэхэ тэжээлэй бааза байгуулха гэжэ түрүүшын үдэрһөө ажахынгаа тариан ажалайхидта түшэглэн, тэрэ оролдожо эхилээ бэлэй. Дубковагай хэһэн, ябуулһан ажалые мүнөө харaад үзэхэдэ нилээд ехэ. Нэн түрүүн, бүхы ажалаа түсэбэй ёһоор, баталагдаһан технологиин, нарин проектын гуримаар ябуулдагынь ехэл һайшаалтай. «Газар тараалан мэтэ орёо һалбариие саашадаа комплексно технологиин ёһоор эрхилхэ хэрэгтэй. Эндэһээ агрономууд хүдэлмэреэ һайнаар эмхидхэхэ, тэрэнэй дүүргэлтын хойноһоо хиналта табиха аргатай болохо жэшээтэй. Иимэ нарин технологиин тоггоогдоходо, мэргэжэлтэдэй эрхэ ба харюусалгань эли бодо дээшэлхэ» гэжэ Тамара Федоровна нүхэдтөө хэлэдэгшье, иимэ эрилтэ өөртөө табидагшье байна. Тиимэһээ тэрэ поли дээрэхи хүдэлмэреэ севооборотһоо эхилдэг. Тэрээн дотороо тарилгынгаа талмайе хубааридаг, тэндэ ямар ургамалнууд таригдахаб гэжэ тодорхойлдог юм. Илангаяа обёос, ешмээн үйлэдбэрилгые саашадань дээшэлүүлхын түлөө бүхы анхаралаа хандуулна. Мүн севооборот дотор хэды шэнээн газар бэлдэгдэхэб, ямар үтэгжүүлгэнүүд хэрэглэгдэхэб, буртаг ногоонуудтай яажа тэмсэхэб гэхэ мэтэшэлэн асуудалнуудые зүбөөр шиидхэдэг байна.

Тамара Дубкова өөрынгөө ажалые хуушан аргаар ябуулха дурагүй дээрэһээ республикынгаа ажахынуудаар, мүн орон доторoo хэрэглэгдэжэ байһан шэнэ түрүү онол арга, дүй дүршэлыень халан абаха дуратай. Тиимэһээ тэрэ өөрөөшье, мүн бэшэшье мэргэжэлтэдээ ябуулжа харуулдаг заншалтай юм.

Хаана, ямар отделенидэ ажалдань дутуу дунданууд гараашь, тиишээ сэхэ ошожо, дутагдалыень элирүүлээгүйдөө һанаагаа амардаггүй хүн шуу.

— Малайнгаа олошоржо эхилхэдэ, тэдэнэйнгээ ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула хартаабха үйлэдбэрилгэдэ анхаралаа хандуулаагүйдэ аргагүй,— гэжэ Тамара Фёдоровна хөөрөөгөө эхилбэ.—Тиимэһээ энэ хүдэлмэриие үргэнөөр, бодомжотойгоор ябуулхые оролдодогбди.

Энэньшье зүб даа. Үнгэрэгшэ табан жэл соо гахайн фермэнүүдэй томодхогдожо, мяха үйлэдбэрилдэг фабрика боложо эхилхэдэнь, гахайнуудта шэмэтэ тэжээл хэрэгтэй болоно бшуу. Үнэн дээрээ хартаабха һайнаар ургуулаад байбал, сроһото ургамалда орходоо арба, мүн үлүүшье дахин ехэ ургаса хуряажа абамаар гэжэ тэрэнэй хэлэһые онсолон тэмдэглэмээр.

...Шергинэй зүүн-хойто гүбээгэй саада тээхи поли дээрэ тарилга хэжэ байһан механизаторнуудай хажууда машинаяа байлгаад, бодолгото болонгёор гэнгэри ээдэ нэгэ хирэ хараад зогсоһоной удаа, ажаллажа байһан хүбүүдээ хайрлангяар шэртэн, үнөөхил бишыхан гараараа уһээ эльбэжэ, толгойгоо гэлхоронгёор пэжэрээ һэн. Яагабши даа, эгээ тиихэдэ тэрэнэй толгойдо юунэй орожо, сэдьхэлыень ямар бодолой тамалжа ябаһан манда ойлгосотой байгаа.

— Ган гасуур! Энэшье жэлдэ маниие алгасахагүйнь ха,— гэжэ тэрэ зүрхэеэ үбдэнгеэр хэлээ һэн.

Иигэжэ олониитын хэрэгэй түлөө һанаагаа зобожо ябадаг хадаа ажахынгаа хүдэлмэришэдтэ хүндэтэй болонхой. Мүн Тамара Фёдоровна энэ ажалайнгаа хажуугаар ниитэ-политическэ хүдэлмэри ябуулдаг юм. 1957 онһоо 1970 он болотор КПСС-эй обкомой гэшүүн байгаа. 1958—1962 онуудта Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадаар һунгагдаһан байна.

Ниитын хүдэлмэриһөө гадуур эхэнэр хүндэ баһал гэрэй ажал гэжэ ехэ байдаг ха юм. Теэд хоёр үхибүүдэй эхэ Тамара Фёдоровна хаанашье бүхы юумэеэ хэжэ үрдидэг. Хүбүүн басаган хоёроо тэрэ һайн һайханаар хүмүүжүүлжэ, зүб харгыень олголсоһон байна.

Республикын эрхим агрономуудай нэгэн, үнэн сэхэ коммунист, энэрхы һайхан эхэ — Тамара Фёдоровна Дубковагай ажалые гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнэнхэй. Ажалай Улаан Тугай, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденууд, «Шэн зоригто ажалай түлөө. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ», «Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медальнууд энгэртэнь яларна. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президи-мэй Хүндэлэлэй грамотануу-партиин райкомуудай боло-райгүйсэдкомуудай олон тоо-грамота ба үнэтэ бэлэгүүд т-рэнэй ажалдаа һайн дүн ту-лаһые гэршэлнэ бшуу.

Ажалдаа амжалтатай ябаһ-найнгаа түлөө «Буряад-АССР-эй габьяата агроно-гэһэн хүндэтэ нэрэ зэрг-хүртөө һэн.

«Ажалша хүн амжалтаар-суурхаха» гэжэ буряад зон-хэлсэдэг. Энэнь тэрээндэ с-хабаатай.

Январь һарада болоһон р-публикын агрономуудай с-лаан дээрэ арга боломжо е-тэй аад, баян ургаса абана-гэһэн шүүмжэлүүлэгшэдэй т-до районииень дурдахада-Тамара Фёдоровна энэ-өөрөө сэхэ зэмэтэй ш-ехэл һанаата болонхой һу-һэн.

— Зүб шүүмжэлнэл даа. -най тэндэхи таряалангай, с-шалангай газар яһала һ-үрэжэлтэй, ехэ ургаса үгэхэ-шье гээшэ. Теэд һүүлэй у-ган гасуур ходо болоно, у-шамнай ябуулхаяа боли-Гэбэшье, хамаг зэмээ с-уларилда тохожорхихо бо-һаамнай, таарахагүй. Б-өөһэдымнай оролдолго дү-ха юм даа,— гэжэ тэрэ х-бэлэй.

Энэмнай өөрынгөө газ-ёһотойл эзэн, хэжэ ба-ажал, мэргэжэлдээ бүхы с-хэлээрээ, дура хүсэлөөрөө, -лиг шадабаряараа оролд-хүн гээшэл даа.

Д. ДОНДОК-
манай тусхай кор-
Кабанскын район.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ ЭХИЛЬЭЭР 40 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ГОЛ, ШИИДХЭХЫ ФРОНТ

40 жэлэй саана 1941 оной июниин 22-то, үүрэй сайжа байхада, фашис Германиин сэрэгүүд СССР-эй газарта добтолон ороһон юм. Иигэжэ манай арадай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн эхилһэн байгаа. Энэ дайн хадаа гүрэнһөө жэл хахад урда эхилһэн дэлхэйн хоёрдохи дайнай эгээл гол, шиидхэхы үйлэнь болоо, харин совет-герман фронт тэрэнэй гол фронтынь болоо һэн.

I.

Бидэндэ эсэргүү фашистнуудай үүсхэһэн дайн эли тодо зорилготой байгаа. [illegible] Советскэ Союзда добтолон оролго хадаа [illegible] түсэблэгдэһэн, наринаар бэлдэгдэһэн [illegible] 1925 ондо тэрэ бэшэһэн юм. [illegible]

[illegible] ые Зүүн зүг тээшэ, СССР-[...]эргүүгээр шэглүүлхэ гэһэн [...]. Энээниие мүнөө Мюн[...] нюуса хэлсээе сагаа[...]ые хүсэдэг буржуазна [...]эшэдшье мэдэрхэ баатай [...]һон байна. Энэ хэлсээн [Сов]етскэ Союзда эсэргүү ор[...] байдалда баталагдаа, [...] «дайн сэрэгэй бого[...] дээрэ табигдаа һэн гээд [...] тухай Т. Тейлор «Мюн[...] Амгалан байдалай үнэ [...] гэжэ ном соогоо (Нью[...] 1979 он) бэшэһэн юм. [...]ли болон Франциин хар[...]засаг зургаануудай хо[...]хараагүй, урбалтын, Мюн[...] политика дэлхэйн хоёр[...] дайнай эхилхэдэ, эли бо[...]һэн. Тэрэ үедэ гитлеро[...]удай Баруун фронтдо доб[...]онь, Англиин болон Фран[...] сэрэгүүд ямаршье тэм[...]эрхилээгүй байһан юм. [...] ондо диилдэзгүй ушар[...] имагтал бидэнэй Польшодо дайгаар ороһон үедэ Францини ба Англиин 110 дивизиин мини лэ байһантай «холбоотой» гэһэн гитлеровскэ генштабыст Йодль гэгшын үгэнүүд мүнөөшье зэбүүрхэл түрүүлдэг.

Булимтарагшадай өөгшөөһэн политика хадаа Бельгиие болон Норвегиие түргэхэнөөр эзэмдэжэ, Францини [illegible]

1941 оной тэн багта Баруун Европын бүхы шахуу оронууд [illegible]

[illegible]

II.

Совет хүн зоной ухаан бодолдо 1941 оной хүшэр [illegible]

[illegible] ный гэнтын сохилто Улаан Армиин сэрэгшэдэй зоригые мохоогоогүй. Совет газар дээрэ фашис сэрэгүүдые Баруун оронуудта үзэгдөөгүй шанга эсэргүүсэлтэ угтал. Тэрэ үдэрнүүдтэ «Вашингтон пост» гэжэ американ газетэ «Добтолжо байгаа герман сэрэгүүдтэ Улаан Армиин бута сохюулаа һаань, ород арадай иимэ зоригтой бэшэ һаань, юун болохо һэм бэ гэжэ бодохоньшье жэгтэй» гэжэ бэшэһэн байдаг.

1080 үдэр ба һүниин туршада, Европодо хоёрдохи фронтын нээгдэтэр, совет арад гансаараа гитлеризмын гол хүсэнүүдтэй тэмсээ һэн. Энэ үе соо фашис дивизинүүдэй 63,4—76,4 процентнь совет-герман фронт дээрэ дайн сэрэгтэ хабаадалсаа, тиихэдэ нүгөө фронтнууд дээрэ —0,9—6.6 процентнь байгаа (вермахтын бусад сэрэгүүдынь эзэмдэгдэһэн оронуудта болон Германида байгаа).

Хоёрдохи фронтын нээгдэһэнэй һүүлдэ (1944 оной зун) совет-герман фронт дээрэ фашис дивизинүүдэй олонхинь—57,1 процент — дайлалдаһаар байгаа. Тиихэдээ эдэнь эгээ дүршэлтэй, эгээ хүсэтэй сэрэгүүдынь һэн. Гитлеровскэ генерал байһан Циммерман «Зүүн зүгэй фронт Баруун оронуудта байһан сэрэгүүдэй эгээ һайн хүсыень, дайшалхы техникыень татадаг һэн гэжэ ехэдүүлэншьегүй тэмдэглэжэ болохо» гэжэ бэшэһэн юм.

Дайнай жэлнүүдтэ совет сэрэгүүд дайсанай 607 дивизиие бута сохиһон, плендэ абаһан юм, харин тиихэдэ союзнигууд —оройдохоноо 176 дивизитэй дайлалдаһан байна. Манай арминууд дайсанай бүхы зэбсэгүүдэй болон сэрэгэй техникын 75-һаа үлүү процентыень усадхаһан гү, али абаһан юм.

Фашизмые бута сохилгодо Советскэ Союзай дүүргэһэн үүргые багадхаха гэһэн буржуазна түүхэшэдэй һэдэлгэнүүдые эдэ тоо, баримтанууд гэршэлнэ.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түрүүшын шатын эгээ шухала үйлэ хэрэгынь гэхэдэ, Москва шадархи тулалдаан болоно. Манай Эхэ ороной ниислэл шадар дайсанай 38 дивизи бута сохигдоо. «Центр» гэжэ арминуудай бүлэг ехэ гээгдэл хохидолдо оруулагдаа һэн. «Урдань диилдэшэгүй гэжэ тоологдодог немецкэ арми усадхалгын түйлда хүрөөд байба» гэжэ Баруун фронтын штабай начальник байһан гитлеровскэ генерал З. Вестфаль мэдэрһэн байна.

Москва шадар совет сэрэгүүдэй харюугай добтолгодо ороходонь, 1941—1942 онуудай үбэлэй ехэ добтолгын болоходо, Германи дай унжагайрүүлха баатай болобо, диилдэшэгүй вермахт тухай үгэ зугаа замхараа һэн.

Эдэ манай түрүүшын илалтанууд фашис боголшололгоһоо сүлөөрэлгын тэмсэлдэ Европын арадуудые зоригжуулаа.

Тэрэ үедэ урдань США-гай гүрэнэй секретарь байһан Стеттиниус «Американ арад 1942 ондо хосоролтын туйлда хүрөөд байһанаа мартаха ёһогүй. Хэрбээ Советскэ Союзай өөрынгөө фронтые барижа шадаагүй һаань, немецүүд Великобританиие эзэмдэхэ аргатай болохо һэн. Тэдэнэр саашадаа Африкые эзэмдээд, Латинн Америкэдэ плацдарм байгуулха һэн» гэжэ бэшээ.

Дэлхэйн хоёрдохи дайнай шиидхэхы байлдаануудай зэргэдэ Волго мүрэн дээрэхи тулалдаан онсо һуури эзэлдэг. Энэ тулалдаан 200 үдэр, һүниин туршада үргэлжэлөө. Һанаад үзэел: гитлеровецүүдэй Францииие эзэмдэн абахадань 44 үдэр, Голланди ба Бельгиие эзэмдэхэдэнь, 19 үдэр хэрэгтэй байгаа бэлэй. Харин эндэ — 200 үдэр, вермахтын шэлэгдэмэл дивизинүүд бута һамна сохюулаа һэн.

Үргэн дэлисээрээ болон удха шанараараа Сталинградтахи тулалдаан үнгэрһэн үе сагуудай бүхы байлдаан тулалдаануудһаа үлүү һэн. Волго мүрэн дээрэхи байлдаануудта фашистнар 1,5 миллион хүниие алдаһан байна, энэнь совет-герман фронт дээрэ дайлалдажа байгаа фашис сэрэгүүдэй дүрбэнэйнь нэгэ хуби бэлэй. «Тэдэнэй (Сталинград хамгаалагшадай) алдарта илалта эзэрхэн добтолгын долгиие зогсоожо, булимтарагшадта эсэргүү Нэгэдэлтэ Нацинуудай дайнай шэнэ шата болоо», — гэжэ 1944 оной май һарада США-гай президент Ф. Рузвельт бэшэһэн юм. «Сталинградтахи тулалдаан хадаа баатарлиг тэмсэл гээшэ; Улаан Армиин илалтануудые магтан хэлэхэ үгэнүүдыешье олохонь бэрхэтэй», —гээд Англиин гадаадын хэрэгүүдэй министр А. Иден 1942 оной ноябриин 25-да хэлээ һэн.

Фашис вермахтдэ манай Зэбсэгтэ Хүсэнүүд шэнэ хүсэтэ сохилто 1943 оной зун Курска дүхэригтэ үгэһэн байгаа. Хоёр һарын туршада үнгэргэгдэһэн «Курск, Орёл болон Харьков хотонуудые сүлөөлэлгын гурбан гайхамшаг ехэ тулалдаанууд Зүүн фронтдо Германиин армиин бута сохигдоһоной гэршэ болоо» гэжэ Великобританиин премьер-министр У. Черчиль тиихэдэ тэмдэглэһэн байдаг.

Фашис Германиие болон тэрэнэй туһамаршадые Советскэ Союз өөрынгөө хүсэ шадалаар бута сохихо аргатай гэжэ бодото байдал дэлхэйн арадуудые үнэншүүлээ. «Хэрбээ Россида саашадаашье хэрэгүүд иимэрхүүтээр үргэлжэлөө һаа, ерэхэ хабартаа хоёрдохи фронтын нээгдэһэнэйшье үлүү болохо»—гэжэ Ф. Рузвельт мэдүүлээ һэн.

III.

Совет Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй 1944 ондо туйлаһан илалтанууд политическэ болон сэрэгэй талаар элитэ ехэ дүнгүүдые үгөө. СССР-эй газар дайдаһаа немецко-фашис булимтарагшадые намнажа, Гүрэнэйнгөө хилые һэргээн бодхоогоод, Совет Арми сүлөөлэлгын агууехэ дабшалта хэжэ, Европын оронуудта үни сагай хүлеэгдэһэн амгалан байдал асараа. «Французуудай сүлөөрэлгэдэ имагтал Совет Росси гол үүргэ дүүргээ гэжэ тэдэнэр эли тодо мэдэржэ байна» гээд 1944 оной декабрьда Шарль де Голль хэлэһэн юм. Фашис дарлалтаһаа Болгариин, Венгриин, Польшын, Румыниин, Чехословакиин болон бусад оронуудай арадуудай сүлөөрэлгэдэ манай сэрэгшэд аха дүү ёһоной туһаламжа хүргэһэн байха юм. Бүхыдөө Европын арбан гүрэнэй газар дайда совет сэрэгшэдээр сүлөөлэгдэһэн түүхэтэй.

Үргэн далайсатай Берлинскэ операци хадаа гитлеровскэ Германитай тэмсэлэй түгэсхэхы шатань болоо. Дайсан бута сохюулһанаа үгэ дуугүй мэдэрээ. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэс эли тодо бэлэй. Фашизмда эсэргүү нэгэдэлдэ ороһон оронууд хүсэ шадалаа япон булимтарагшадтай тэмсэлдэ элсүүлхэ аргатай болобо.

Дэлхэйн хоёрдохи дайе түргэнөөр түгэсхэхэ хүсэлэнтэй, союзнигуудайнгаа урда абаһан уялгануудаа бэелүүлхэ зорилготой Советскэ Союз 1945 оной августда милитарис Япондо эсэргүү бодоо һэн. 23 үдэрэй туршада үргэлжэлһэн тэмсэлдэ манай сэрэгшэд Номгон далайн флодто болон Монголой арадай революционно армида дэмжэгдэн, түб газар дээрэ эшээлһэн дайсанай гол хүсые—миллион сэрэгшэдтэй Квантунска армиие бута сохиһон юм. Тингэжэ Совет Арми эзэмдэгшэдһээ Хитадай зүүн-хойто хубиие болон Хойто Корейе сүлөөлөө. Эхэ оромнай үгһаа ород газарнуудаа —Урда Сахалин ба Курилын аралнуудые — бусааһан түүхэтэй. Сентябриин 2-то Токийско тохойдо «Миссури» гэжэ американ линкор дээрэ Японии түлөөлэгшэд үгэ хүүргүй бэеэ тушааһан тухай Актда гараа табяа һэн. Дэлхэйн хоёрдохи дайн дүүрэбэ.

Империализмын эгээ хархис хүсэнүүдэй, тэрэнэй мүндэлүүлһэн фашизмтай болоһон асари ехэ байлдаанда фашизмда эсэргүү бодоһон гүрэнүүдэй нэгэдэл, дэлхэйн түрүү үзэлтэ хүсэнүүд илаа.

Союзнигуудай үйлэ хэрэгүүдые бодото дээрэнь сэгнэхэтэйгээ хамта бидэнэр түүхын үнэн зүб гэршэ баримтануудые даган, эзэрхэг булимтарагшадые бута сохихо хэрэгтэ манай орон эгээ гол хубитаяа оруулаа гэжэ тэмдэглэхэ эрхэтэйбди. «Фашизмда эсэргүү тэмсэлдэ бидэ гансаардаагүйбди. Бидэнтэй хамта эрэлхэг зоригтойгоор тэмсэһэн олон оронуудтахи партизануудые Эсэргүүсэлтын баатарнуудые хододоо һанажа ябанабди. Фашизмда эсэргүү нэгэдэлэй гүрэнүүдэй сэрэгшэдые һанан дурсанабди. Тиигэбэшье дайнай эгээ хүшэр хүндэ хубинь совет хүнэй хубида тудалдаа гэһэн эли бодо баримтые бидэ мартаха ёһогүйбди»,—гэжэ 1981 оной майн 9-дэ баатар-хото Киевтэ дурасхаалай комплексые нээлгэ дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев тэмдэглээ һэн.

Илалтын туйлагдаад байхада, дэлхэйн бүхы түбинүүд дээрэхи олон миллион хүнүүдтэл үнгэрһэн дэлхэйн хоёрдохи дайн эгээ һүүлшын дайн гэжэ совет арад этигэн найдаа һэн. Мартагдашагүй тэрэ дүшэн табан оной хабарһаа хойшо энэ этигэл найдабариие бэелүүлхын түлөө бүхы юумые манай орон хээ, хэжэшье байна.

Гэбэшье дэлхэй дээрэхи оршон байдал шахардуу, элдэб олон зүрилдөөтэй байһаар. Империализм, нэн түрүүн американ империализм, хүсэ хэрэглэхэ гэһэн һэдэлгэнүүдһээ арсаагүй, түгшүүрилтэ байдал һуларуулгые болюулха, дэлхэйн хүсэнүүдэй тэнсүүриие эбдэжэ, сэрэгэй хүсэнүүдтэ түшэглэн, дэлхэйн арадуудта өөрынгөө дура зориг баадхаха, социализмые усадхаха түсэбүүдые зохёоһоор.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мүнөөдэр хэзээ хэзээнэйхиһээ хүсэтэй, нэгэдэнги. Баатар-фронтовигуудай ёһо заншалнуудые халан абаһан, тэдэниие үргэлжэлүүлжэ байгаа наяад онуудай сэрэгшэд армиин болон флодой үмэнэ ленинскэ партиин XXVI съездын табиһан зорилгонуудые бэелүүлхээр зоригжонхой.

Полковник Л. КОЗЛОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.
(«Правда» газетын пресс-бюрогой материал).

Түрэл газарайнгаа түлөө улаан шуһаяа адхан, совет сэрэгшэд сухаришагүйгөөр тэмсээ. Нэгэшье добуу, нэтэшье алхам газар миин үгөөгүй.

ТАСС-ай фотохронико.

УЛААН-ҮДЭДЭМНАЙ «СЭНХИР ЭКРАНУУДАЙ» ЯЛАРҺААР 20 ЖЭЛ ГҮЙСЭБЭ

ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМААР

1961 оной июниин 13-да Улаан-Үдын телевидениин студи эгээл түрүүшынхеэ дамжуулгануудаа харуулжа эхилһэн юм. Тэрэ гэһээр 20 жэл үнгэрөө. Энэ хугасаа соо Буряадай телевидени нилээд хүгжөө, дамжуулгануудайнь шанар һайжараа, телевизор харагшадай тоо олошороо.

Улаан-Үдын телевизионно түб хэдэн жэлэй туршада баригдажа бодхоогдоо юм. Энэ барилгада, тусхай түхеэрэлгэнүүдые тодхохо хэрэгтэ хэлхеэ холбооной үйлэдбэриин техническэ управлениин хүдэлмэрилэгшэд О. Р. Будник, В. Г. Суздальцев, А. Н. Челпанова, В. Б. Прокопчик, бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һэн.

1969 онһоо республикымнай ниислэл хотодо телевизионно дамжуулганууд хоёрдохи программаар харуулагдадаг болоо, богонихон саг соо «Орбитын» 4 станци, хэдэн радиорелейнэ линни, олон ретранслятор баригдаа.

Эдэ бүхы хубилалтануудһаа уламжалан, орон доторнай энэ хүдэлмэриин хэрэгжүүлэгдэжэ байһан түшаа тобшо тэдыгээр тогтолтой. КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүд соо радиогой дамжуулгануудые ба телевидениие (тэрэ тоодо үнгэтэ) саашадань түргэнөөр хүгжөөхэ, Баруун ба Зүүн Сибириин районуудые теле-дамжуулгануудаар хангахын тула Газарай хэмэл олонуудые бүри үргэнөөр хэрэглэхэ тухай онсо тэмдэглэгдэһэн байна.

Үргэн ехэ орон соогуур, Хойто зүгэй ба Сибириин нэлэнхы үүжам дайдада—хаана яанагүй — телевизионно дамжуулгануудые нэбтэрүүлхэ гээшэ бэрхэтэй ааб даа. Нэн түрүүн гансал томо хото городуудта, олон хүн зоной ажаһуудаг һууринуудта телевидени бии болоһон гээшэ.

Октябриин революциин мүндэлһөөр 50 жэлэй ойн гүйсэхэ үеэр, 1967 оной октябрь һарада Сибириин, Алас Дурна зүгэй, Казахстанай, Киргизэй, тэрэ тоодо манайшье Улаан-Үдын ажалшад Москваһаа дамжуулгануудые хаража эхилһэн юм.

Үсөөхэн хүнүүдэй ажаһуудаг холын районуудта, сагай уларилай ба географическа байгуулгынгаа талаар таагүй, зохисогүй газарта теле-дамжуулгануудые хүргэхэ гээшэ түрэн түрын урда табигдаһан шухала зорилгонуудай нэгэн болоо һэн. Арбадахи табан жэлэй үедэ энэ талаар горитой хэмжээнүүд абтаа. Тиихэдээ анханай тогтоогдоһон гүримаар 150—180 метр үндэртэй баханануудые барилга хангалтагүй болоо һэн. Гэхэһээ гадна, «Орбита» системээр холо ойро гэлтэгүй телевизионно дамжуулгануудые эмхидхэхэдэ таарахагүй байшоо. Ушарынь гэхэдэ, үсөөн хүнүүдэй ажаһуудаг газарта иимэ түхэлэй станцинуудые барилга техническэ талаараа бэрхэшээлтэй, һаал түбэгтэй байхаһаа гадна, гарза гаргашань ехэ юм.

Тиимэһээл үнгэрһэн табан жэлэй хугасаада телевидениие хүгжөөхэ хэрэгтэ олон ондоо онол арганууд хэрэглэгдээ. Совет космическа техникын нарижуулан һайжаруулагдаһанай ашаар «Экран» ба «Москва» гэһэн телевизионно дамжуулгын хэмэл одонуудтай холбоотой системэнүүд байгуулагдаһан юм. «Экран» гэһэн системээр дамжуулгануудые олошоруулха гэһэн тодорхой зорилго мүнөө табигдана.

Буряадай АССР-эй газар дайда дээрэ «Орбита-3» программа харуулагдадаг. Республикынгаа телевидениин хоёрдохи программые бүри гүнзэгы, һайн удхатай болгохо гээшэ гон шухала. Энэ зорилгые бэелүүлхын тула шэнэ радиорелейнэ линии ба бусадшье түхеэрэлгэнүүдые бариха шухала. Тэдэ мүнгэ зөөри үшөөл энэ хэрэгтэ һомологдоогүй байһаар.

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаһан «Хүдөөгэй хүн зониие соёлой талаар хангалтые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол дотор хүдөө нютагуудта телевизионно түхеэрэлгэнүүдые, ретрансляторнуудые, радиорелейнэ лининүүдые барилга зүбшөөгдэнэ гэжэ онсо тэмдэглэгдэнхэй.

Мүнөө үедэ Буряадай телевизионно түбэй түхеэрэлгэнүүд дүүһан шэнэлэгдэнхэй, үнгэтэ нүүдэл станци хүдэлгэгдэдэг.

Б. ЦЫРЕНДОНДОКОВ,
республикын радиотелевизионно дамжуулгын түбэй начальник.

ХИЛЫН саанаһаа
ТАСС
АПН

Х. АСАДАЙ ХӨӨРӨӨН

ДАМАСК. Хэрбээ Вашингтоной зүгһөө Тель-Авивта али бүхы, саг үргэлжын туһаламжын үзүүлэгдээгүй һаань, Израиль булимтаран абаһан араб газар нютагуудаа эзэмдэжэ, араб арад үндэһэтэдтэ зүрюу харша ябуулгануудые хэжэ, Ливанда ба энэ орондо амгалан байдал хангаха араб оронууд хоорондын хүсэнүүдтэ эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые үүдхэжэ шадахагүй байгаа гээд Сириин президент Хафез Асад мэдүүлбэ.

Баруун Германиин «Штерн» журналда Х. Асадай үгэһэн интервьюе Сириин хэблэл толилһон байна. Тель-Авив болон Каирай хоорондо «эбэй» договор гэдэгэй баталагдаһанай һүүлээр американ зонхилогшод Израильда бүү зэбсэгүүдые бүри ехээр худалдажа эхилээ. Энэнь араб гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр Израилиин хэһэн харата ябуулгануудые, булимтаралгые һайшааһан ябадал болоно гэжэ тэрэ тэмдэглээ. США-гай президентын тусхай түлөөлэгшэ Ф. Хабибтай Сириин талын хёмороо зүришэлдөөтэй болоһон тухай асуудалда харюусахадаа, американ түлөөлэгшэ Дүтын Зүүн зүгтэхи хёмороо зүришэлдөөтэ байдалые гүримшүүлэн һайжаруулха талаар бүтэмжэтэй һайн ямаршье дурадхалнуудые оруулаагүй гэжэ Х. Асад хэлэбэ.

МОНГОЛОЙ РЕВОЛЮЦИИН 60 ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАНА

УЛААН-БААТАР. Монголой Арадай революциин 60 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уласхоорондын научна конференци июниин 11-дэ эндэ нээгдэбэ. ДРА-гай, МНР-эй, НРБ-гэй, ВНР-эй, ПНР-эй, СРВ-гэй, СССР-эй ба ЧССР-эй эрдэмтэд тэдэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

МНРП-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь, МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал суглаарагшадые амаршалан үгэ хэлэхэдээ, марксистско - ленинскэ һургаалай хүсэн түгэс байһые, МНР-эй эрхэ байдалда тэрэниие зохёохы ёһоор хэрэглэлгые МНРП-гэй түүхэтэ дүй дүршэл, Арадай Монголой социалис бодото байдал тодо хурсаар баталан харуулна гэжэ тэмдэглээ. Үнгэрһэн 60 жэлэй турша соо МНРП-гэй хүтэлбэри доро монгол арад капитализмые алгад гараад, урда тээнь гэгдэнги байһан арадуудай социализмда шэлжэн ороход арга боломжотой байһан тухай В. И. Ленинэй оюун ухаан бодолые бодото дээрэнь бэелүүлжэ, оронойнгоо түхэл шарайе танигдашагүй болотороо хубилгаа, тэрэниие олон зуун жэлнүүдэй гээгдэлһээ гаргажа, һалбаран хүгжэһэн социалис гүрэн болгоо.

МНРП-гэй ба КПСС-эй, монгол болон совет арадуудай хоорондохи аха дүү ёһоной эбдэршэгүй хани барисаан, нягта харилсаа холбоон Монголой коммунистнуудай партиин, республикын арад түмэнэй бүхы амжалта туйлалтануудай шухала нүхэсэл, найдамтай эшэ үндэһэн болодог байгаа, саашадаашье болохо юм гэжэ амаршалга дотор тэмдэглэгдэнэ.

МНР-тэ социалис байгуулалтын, дэлхэй дээрэхи революционно хүгжэлтын гол шухала зорилгонуудтай нягтаар холбогдоһон монгол арадай революционно тэмсэлэй, зохёон байгуулхы ажалай дүй дүршэлые теоретическээр согсолхо, үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гээшэ энэ хуралдаанаймнай гол зорилго болоно гэжэ МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн Б. Алтангэрэл мэдүүлбэ.

МНР-эй Наукануудай академиин президент, академик Б. Ширендыб, Монголой, Советскэ Союзай ба бусад хэдэн оронуудай элитэ мэдээжэ эрдэмтэд хүдэлмэриин түрүүшын үдэр элидхэлнүүдые хэһэн байна.

АЯТОЛЛА ХОМЕЙНИИН УКАЗ

ТЕГЕРАН. Президент А. Банисадрые ороной зэбсэгтэ хүсэнүүдэй Верховно ахамад командалагшын тушаалһаа сүлөөлхэ тухай Указ Иранай Исламска Республикын хүтэлбэрилэгшэ аятолла Хомейни гаргаба. Указай толилогдохын урда тээ Иранай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл штаб указ толилуулһан байгаа. «Исламска революциин вождиин хүтэлбэри доро армиин, авиациин ба флодой сэрэгшэд Исламска Республикын урда уялгаяа дүүргэхээр» бэлэн гэжэ тэрээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

Иранай парламент хуули баталан абаба. Тэрэнэй ёһоор, хэрбээ табан үдэрэй турша соо, мүн хойшолуулагдашагүй шухала шиидхэбэринүүдтэ 48 час соо гараа табяагүй һаань, хуули гаргадаг энэ дээдын зургаанай абаһан шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ эрхэ премьер-министр Раджаида олгогдоо.

ГУТАМШАГ МУУХАЙ ЯБУУЛГАНУУД

БЕЙРУТ. Багдад шадархи ядерна шэнжэлгэнүүдэй түбтэ авиациин зэрлиг муухайгаар добтолһон ушарые Израилиин сионис зонхилогшод али болохоор сагааруулхые һэдэхэдээ, хожомоо эндэ ядерна буу зэбсэг гаргагдахадаа болохо гэжэ батална. Атомай элшэ хүсэнэй талаар уласхоорондын агентство (МАГАТЭ) энэ худал хуурмаг үгэнүүдыень буруушаахадаа, энэ ороной зүгһөө бидэнэртэ ядерна аюул тохёолдуулагдаха байна гэһэн шууяа шурхираа Израилиин зонхилогшод гаргана гэжэ мэдээсэбэ.

Премьер-министр Бегин Израилиин радиогоор үгэ хэлэхэдээ, бэеэ дааһан байдалтай орондо Израилиин агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдэй бандит ёһоной добтолго «өөһэдыгөө хамгаалха ябуулга» болоно гэжэ убайгүйгөөр соносхоһон байха юм. Энэ ябуулгыень бүхы дэлхэйн арад түмэнэй эрид буруушаажа байгаашье һаань, Израилиин «хүлисэл гуйха юумэн байхагүй» гэжэ һэнгэргүйгөөр мэдүүлбэ.

Монгол һайхан орондо

[Г]АБШАГАЙ АЖАЛАЙ ҮРЭ ДҮНГҮҮД

МНРП-гэй XVIII съездын [...]дэлэлдэ «Эрдэнэт» гэжэ [мо]нгол-совет ашагта малта[малай] шанаржуулгын комби[нат]ай интернациональна [ко]ллективтэ дэлгэрһэн габ[ш]агай ажалай вахтын үрэ [дүн]гүүд согсологдобо. Эндэ [...] горнягууд табан һарын [...] түсэбтэ даабари бол[...]оонь урид бэелүүлжэ, [...]ер миллион гаран түхэ[рига]й продукци нэмэжэ үй[лэд]бэрилһэн габьяатай.

Комбинадай коллективэй [...]да дэлгэрһэн социалис [мү]рысөөндэ шанаржуулгын [фа]брикынхид ехэ амжалта [туй]лажа, илаһанда тоологдобо. Ашагта малтамалай элдэб холисонуудые үйлэдбэрилхэ түсэбөө нилээд үлүүлхэһээ гадна имагтал һүүлшын һарын туршада 100 гаран мянган түхэригэй түүхэй эд, түлишэ болон электрын элшэ хүсэ алмаһан байна.

МНРП-гэй XVIII съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхээр зоригжоһон комбинадай коллектив байгша ондо предприятияа проектээр хараалагдаһан хүсэндэнь хүргэхэ, түсэбһөө гадуур 30 миллион түхэригэй продукци шэнэ табан жэлэй жасада оруулхабди гэһэн үндэр социалис уялга баталан абанхай.

ЭРШЭТЭЙГЭЭР, АША ҮРЭТЭЙГӨӨР

СССР-тэ бүтээгдэһэн ЭШ 15—90 түхэлэй экскаватор Бага нуурай шулуу нүүрһэнэй уурхайда хабсаргагдан суглуулагдажа эхилэнхэй. Энэ хүсэтэ машина хадаа Монголой ашагта малтамал олзоборилгын промышленностьда эгээл бүтээсэ ашаг үрэ ехэтэй оньһон техникэнь болохо юм. Тэрэниие хабсаргалга дээрэ совет болон монгол хүдэлмэрищэд, мэргэжэлтэдһээ бүридхэгдэһэн интернациональна бригада эршэ түгэсөөр ажаллана. Монголой Арадай революциин 60 жэлэй ойн хүндэлэлдэ габшагай ажалай вахтада жагсаһан энэ коллектив хүдэлмэриингөө графигые нилээд ахижа ябана.

Шулуу нүүрһэнэй айхабтар ехэ оялигые нюужа байһан Хэрлэн мүрэн шадарай хооһон талада эхилһэн энэ гайхамшагта барилга дээрэ хүдэлдэг бүхы ажалша коллективүүд эршэтэй, ашаг үрэтэй ажалай үльгэр жэшээ харуулна. Оройдоол гурбахан жэлэй саада тээ энэ барилга эхилээ гэжэ һанахада, этигэхээр бэшэ байдаг. Юуб гэхэдэ, эндэ мүнөө шулуу нүүрһэ малтан абадаг комплексын корпусууд үндын бодонхой, орон дотороо эгээн залуу хотын олон дабхар гэрнүүд талын шэмэг болон ербын харагдажа байдаг.

Бага нуурай барилгада хэдэн интернациональна бригада, «Найрамдал—дружба» гэжэ нэрэтэй табяад шахуу экипаж тоологдоно. Совет һурган хүмүүжүүлэгшэдтэй суг хамта хүдэлжэ, монголой хэдэн зуун залуу хүдэлмэришэд мэргэжэл шадабарияа дээшэлүүлнэ, шухала хэрэгтэй дүй дүршэлыень халан абана, эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлнэ. Иигэжэ дүй дүршэлөө халан абалсалгын талаар Монгол ороной нүгөө ехэ барилга дээрэ—Эрдэнэдтэ заншаһан ёһо эндэшье, Бага нуурта, һайн үрэ дүнгөө баталаа.

Эндэ хүдэлдэг интернациональна коллективүүд үнгэрһэн гурбан жэлэй туршада элдэб түхэлэй 300 шахуу объект түгэсхэжэ, ашаглалгада оруулһан байна. Проектээр хараалагдаһан хүдэлмэринүүдэй хахадһаань ехэнхинь бэелүүлэгдээ. Барилгашад ойрын сагта жэлдээ 400 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтан абаха арга боломжотой комплекс ашаглалгада оруулхаар зоригжонхой эршэмтэйгээр хүдэлжэ байна.

АРАДАЙ РЕВОЛЮЦИИН 60 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

Республикын ажабайдалда гүн ехэ удха шанартай ой болохо Арадай революциин илаһаар 60 жэлэй ойе нэрэ хүндэтэйгөөр угтахын түлөө бүгэдэ арадай хабаадалгатай мүрысөөн «Партиин түсэбүүд—арадай түсэбүүд» гэһэн ураа доро үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Эдэ үдэрнүүдтэ Монгол ороной ажалшад хүдэлмэриингөө ашаг үрэ, шанар дээшэлүүлхын түлөө эршэмтэйгээр тэмсэнэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые баталан абана. Тиихэдэ шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабаринуудые саг болзор соонь бэелүүлжэ, саашанхи хүдэлмэриин найдамтай үндэһэ һуури табихаар бэлэн байһан тухайгаа мэдүүлнэ.

Арадай революциин 60 жэлэй ойн баяр хүрэтэр эгсэ һара тухай саг үлөөд байна. Энэ түүхэтэ ойдо зорюулагдаһан габшагай ажалай вахтада жагсагшадай амжалтанууд тухай элидхэлнүүд МНР-эй хото ба хүдөө нютагуудһаа эдэ үдэрнүүдтэ орожол байнхай.

Һүүлэй мэдээгээр, баярта ойн хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа бэелүүлһэн, байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэһэн тухайгаа 250 гаран предприяти, ажахын нэгэдэлнүүдэй коллектив элидхээд байна. Социалис мүрысөөнэй манлайда ороной ниислэлэй—Улаан-Баатарай промышленна предприятинуудай ажалша коллективүүд дабшана. Тэдэнэр түсэбһөө гадуур миллион үлүүтэй түхэригэй продукци үйлэдбэрилэн гаргаһан байна. Улаан-Баатарай предприятинуудай 10 мянга гаран ажалшад 1981 оной хахад жэлэй түсэбые бэелүүлээд, эршэмтэйгээр, ашаг үрэтэйгөөр хүдэлнэ.

Республикын хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй, госхозуудай ажалшад мүн лэ муу бэшэ үрэ дүн туйлана. Бүхы шахуу ажахынуудта хабарай тарилгын хүдэлмэринүүд саг болзор соогоо, шанартайгаар түгэсхэгдөө. Республикын мал ажалай һалбариинхид баһал амжалтатай. Нёдондо жэлэй энэ үеынхидэ орходоо 350 мянган толгой залуу мал олоор түлжүүлэгдэнэ.

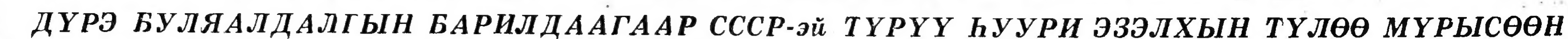
Иигэжэ Монголой Арадай Республикын ажалшад алдарта ойнгоо баярые шэнэ амжалтануудаар угтажа, габшагай ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

ХАНИ НҮХЭДЭЙНГӨӨ ТУҺАЛАМЖАДА ТҮШЭГЛЭН

1960 онойхитой сасуулхада, мүнөө ороной эдеэ хоолой промышленность дүрбэ дахин ехэ продукци үйлэдбэрилэн гаргана. Тиихэдээ гол анхаралаа продукциин шанарта хандуулдаг байна. Эдеэ хоолой элдэб зүйлнүүд харалга ба конкурснууд дээрэ, тэрэ тоодо уласхоорондын конкурснуудта медаль, дипломуудта хүртэһэн юм.

Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлһээ эхилжэ, эдеэ хоолой промышленностиин шэнэ предприятинууд бодхоогдоно, хуушануудынь шэнэлэн һэльбэгдэнэ, Энэ талаар Монголдо СЭВ-эй гэшүүн оронууд ехэ туһаламжа хүргэдэг. Советскэ Союз һүнэй завод, кондитерскэ фабрика, Дарханай эдеэ хоолой комбинат барилсажа байнхай.

(ТАСС).

ДҮРЭ БУЛЯАЛДАЛГЫН БАРИЛДААГААР СССР-эй ТҮРҮҮ ҺУУРИ ЭЭЛХЫН ТҮЛӨӨ МҮРЫСӨӨН

БААТАР ХҮБҮҮДТЭ БАРО-ОО, БАРА!

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури ээлхын түлөө XXXVII мүрысөөн уржадэр баярай оршон байдалда Улаан-Үдэ хотодо, Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ нээгдэбэ.

Оронойнгоо бүхы союзна республиканууда, Москва болон Ленинград хотонуудай олон үдэһэ яһатаниие түлөөлһэн 320 гаран суута барилдаашадые, хэдэн арбаад бэлигтэй бэрхэ тренернүүдые, мэргэжэлтэдые, судьянарые хүндэмүүшэ халуунаар республикымнай ниислэл хотодо угтаһан байна. Энэнь манай ороной арадуудай эбтэй эетэйгээр, интернациональна хани барисаатайгаар, харилсаа холбоотойгоор ажаһуудаг байһанай толотомо гэршэ болобо. Энэл ха юм даа ниитэ нэгэн бүлөөр ажаһуудаг арадуудай ленинскэ хани барисаанай һүлдэ тэмдэг!

Улаан-Үдын түбэй стадион һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй: трибунануд дээгүүр союзна республиканууд түгүүд, спортын элдэб үнгэтэй түгүүд һэбшээ һалхинда далбан намилзана; урда лозунгнууд, мүрысөөнэй һүлдэ тэмдэг харагдана. «Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури ээлхын түлөө 37-дохи мүрысөөндэ хабаадагшадта амар мэндэ!», «Дүрэ буляалдалгын барилдаашад — совет спортын манлай» гэһэн транспарантнууд хүнүүдэй нюдэ буляана. Совет спортые магтан дуулаһан, оронойнгоо баатар хүбүүдтэ соло дуудаһан ирагуу һайхан дуунууд микрофоноор зэдэлнэ.

Мүнөө физкультура болон спорт хадаа манай социалис Эхэ ороной ажабайдалай таһаршагүй хубинь болонхой. Олоной хабаадалгатай байһан дээрэһээ совет спорт уласхоорондын оршом соо ехэ амжалта, илалта туйлана бшуу. Баатар хүсэтэй барилдааша хүбүүднай Европын, дэлхэйн чемпионадуудта, Олимпиин нааданuудта амжалта туйлажа, Советүүдэй ороной нэрэ хүндые, алдар солые улам арьбадхаһан байна!

Поэт Г. Чимитовэй үгэ дээрэ композитор С. Манжигеевэй зохёоһон бүхэ барилдаан тухай дуунай бардаастай хонгёо аялга зэдэлнэ. Тиигэһээр стадионой урда трибунада түхеэрэгдэһэн барилдаанай гурбан хибэс дээрэ судьянар, суута спортсменүүд бата жагсаалаар гаража ерэнэ. Уданшьегүй хоёр тээһээнь национальна хубсаһатай хүбүүд, басагад гаража, суута барилдаашадай солыень дуудана, хатар гүйсэдхэнэ. Студентнэрэй «Байгалай долгинууд» гэжэ дуу, хатарай ансамблиин, шэмээшэгүүдэй арадай хоорой, «Магтаал» гэжэ буряад арадай фольклорно хоорой коллективүүд, «Алтан булаг» гэжэ дуу, хатарай арадай ансамблиин хореографическа бүлэг театрализованно зүжэгтэ хабаадажа, суглараагшадые ехэтэ һонирхуулһан байна.

Шэмээшэгүүдэй арадай хоорой түлөөлэгшэд хүндэтэ айлшадаа хилээмэ, дабһаар угтаба. «Магтаал» гэжэ хоорой гэшүүд буряад арадай ёһо заншалаар сагаан эдеэнэй дээжэ, халаг суута барилдаашад Александр Медведь Сослан Андиев хоёрто барна.

Удаань эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо С. В. Ангапов мүрысөө нээжэ үгэ хэлэхэдээ, иигэжэ мэдүүлбэ:

— Мүнөөдэр республикымнай хүн зондо ёһотойл һайндэр боложо байна. Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар ороной түрүү һуури ээлхын түлөө мүрысөөе манайда үнгэргэлгэ буряад барилдаашадай алдар габьяас мэдэрһэн ушар, тон хүндэтэй, харюусалгатай хэрэг болоно. Москвагай XXII Олимпиин нааданай һүлээр үнгэргэгдэһэн ороной түрүүшын чемпионат удаадахи Олимпиадада бэлэдхэлэй эхи табихань гээшэ. Тиимэһээ саашадаа бүри ехэ амжалта туйлахыетнай, таанадтаа — баатар хүбүүдтэ хүсэнэбди. Имагтал үнэн, шанга тэмсэлдэ эгээл эрхимүүд тодорог лэ!..

Һүүлээрнь Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой токарь, Социалис Ажалай Герой Б. З. Поздеев, СССР-эй Спорткомитедэй гүрэнэй тренер А. М. Дякин, республикын Министрнүүдэй Советэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитедэй түрүүлэгшэ Г. Н. Манжуев айлшадтаа, суглараагшадта хандажа, амаршалгын үгэ хэлэбэ.

Спортдо ехэ амжалта, илалта туйлаһанайнь түлөө, олониитын дунда физкультура, спортые хүгжөөлгэдэ габьяатай байһанайнь түлөө «Урожай» бүлгэмэй Буряадай областной советэй түрүүлэгшын орлогшо Гармажаб Цыреновтэ уласхоорондын классай спортын мастерай үнэмшэлгэ, тэмдэг барюулагдаа.

СССР-эй Гүрэнэй гимнын аялга хүгжэм доро мүрысөөнэй туг үргэгдэбэ.

Шефтээ абаһан предприятинуудай комсомолой организацинуудай түлөөлэгшэд спортсменүүдтэ, судьянарта дурасхаалта бэлэгүүдые барюулһан байха юм.

...Мүрысөөнэй түрүүшын үдэрэй шанга тэмсэл тухай репортажайнгаа эхиндэ дүрэ буляалдалгын барилдаанай түүхэ тушаа тобшохоноор тогтохомнай. Манай орон дотор дүрэ буляалдалгын барилдаан 1945 онһоо хүгжөөгдэжэ захалһан байна. Тэрэл жэлдэ ороной түрүүшын чемпионат үнгэргэгдэһэн юм. Классическа болон самбо барилдаанууднаа гална ороноймнай олон яһатанай элдэб янзын барилдаанай, тэрэ тоодо буряад арадай бүхэ барилдаанай арга дүрэ үндэһэ һууриднь табигдаа һэн. Совет атлетүүд 1952 онһоо Олимпиин нааданuудта хабаадажа эхилһэн юм. Найман Олимпиадада энэ зүйлөөр 19 барилдаашаднай 21 алтан медаляар шагнагдаа. Ленинэй орденто хүртэгшэд А. Медведь (Минск) — гурбан удаа, И. Ярыгин (Красноярск), Л. Тедиашвили (Тбилиси) болон С. Андиев (Орджоникидзе) тус тустаа хоёр дахин олимпийскэ чемпионууд болоһон намтартай. Нёдондо Москвада болоһон XXII Олимпиин нааданда аяар долоон барилдаашаднай, тусхайлбал, эхир хүбүүд Анатолий болон Сергей Белоглазовууд, Магомедгасан Абушев, Сайпулла Абсаидов, Санасар Оганисян, Илья Мате, Сослан Андиев гэгшэд алтан медальнуудаар шагнагдаа һэмнай!

Үндэр нэрэ зэргэтэй барилдаашадһаа гадна бэлигтэй бэрхэ залуушуул, ороной суглуулагдамал командада кандидадууд СССР-эй энэ чемпионадта олоороо хабаадана...

Үнэхөөрөөшье, алдар суутай, туршэл шадабари ехэтэй барилдаашад залуушуулһаа шанга шалгалта абажа, эдэнэй хүсэ шадалые шангидана, арга дүрыень мүлинэ гэжэ хэлэлтэй.

48 килограмм. Эгээл энэ талаар манай залуу барилдаашан Лубсан Айсуевай Сергей Корнилаевтай уулзалгые дурдажа болоно. Сэхыень хэлэхэдэ, суута бүхын эршэтэ добтолгые сухарюулха талаар Лубсан юуншье хэжэ шадаагүй. Теэд спортдо хэн нэгэниинь илагдаха ёһотой ха юм даа. Гэбэшье Л. Айсуев энэ уулзалгаһаа ехэ һургаал абаа ёһотой гэжэ һанагдана. Тренертээ хамта улам эршэмтэйгээр һорилго бэлэдхэл хэжэ, дутуу дундануудаа усадхаха, хаба шадалаа нэмээхэ саг тэрээндэ үшөөл бии.

Яхад барилдаанай суута Чурапчаган һургуулиин түлөөлэгшэ Василий Гоголев һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ амжалта туйлажа байна. РСФСР-эй чемпион В. Гоголев самилгаан түргэн хүдэлсэтэй, хараха янзада таһараангүйхэн бэетэй аал, айхабтар шүрбэһэтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй барилдаашан боложо ябаһанаа үшөө дахин батална. Гурбадахи дүхэригтэ А. Гусейновтэй (Азербайджанай ССР) уулзахадаа, гонгын ханхинамсаар, нюдэ сабшаха зуура доогуурнь шургажа ороод, хэдэн очко абажархина. Нүгөөдынгөө юунэйшье болоһые ойлгожо ядажа ябатарнь, хам тэбэреэд хаяжархёо. Илалта! Юрэдөө, тэрэ ороной чемпионой үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэхөөр зэһэнхэй. Энээнэй тула саашадаа дэлхэйн чемпион С. Корнилаев, уласхоорондын классай спортын мастер Г. Христофоров гэгшэдтэй хибэс дээрэ уулзаха байна. Тиихэдэ А. Дубаневич (Украина), З. Соцория (Грузи) болон бусад мүн лэ һайнаар барилдажа, суглараагшадай альга ташалгаар угтагдана.

Хүнгэхэн шэгнүүртэнэй дундаһаа бэлигтэй бэрхэ хэдэн спортсменүүд урагшагүйлэбэ. Жэшээлбэл, уласхоорондын классай спортын мастернууд: СССР-эй чемпион Ш. Гереев, залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион, Европын чемпионадта бронзо медальда хүртэһэн А. Ярцев гэгшэд шүүгдэжэ, мүрысөөнһөө гаргагдашоо. Эндэ олимпийскэ чемпионууд — эхир хүбүүд Анатолий болон Сергей Белоглазовууд бусадһаа илгарна. Манай залуу спортсмен Цыденжаб Гулгенов Сергей Белоглазовтай барилдахадаа, тээлмэрдэжэ байнгүй, зоримгойгоор мүрысэжэ, харагшадай магтаал һайшаалда хүртэбэ. Тэрэ гоё һайханаар барилдажа, түрүүшээр урагшаа гараһан байха юм. Саашадаа олимпийскэ чемпионой бэеэ гартаа абажа, илалта туйлахадань, тэрэнийе, мүн арга хабатай байһанаа харуулһан нютагайнгаа хүбүүе суглараагшад халуунаар үдэшөө.

РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн Мүнхэ Цыдыпов гурбан уулзалгада Н. Туаев (Ленинград), М. Караев (Украина), А. Королев (РСФСР) гэгшэдые шүүжэ, хүндэлэлэй табсан өөдэ бага найдамтайгаар дабшажа ябана. Тиихэдэ манай залуу барилдаашад Эдуард Ивахнов хоёр толотомо илалта туйлаахай.

— Жэрэб таталга «һохорлиг» гэжэ зүб лэ байна даа. Баярнай ягаа урагшагүй байба гээшэб! — гэһэн хөөрэлдөөнүүдые нэгэдэхи дундуурнаг шэгнүүртэнэй (68 килограмм) мүрысэхын урда тээ дуулажа боломоор байба.

Энэньшье зүб һэн. Ушарынь юуб гэхэдэ, урда тээхэнэнь дэлхэйн чемпион, СССР-эй арадуудай VII Спартакиадын чемпион М. Харачурые диилэһэн В. Федоренкэтэй (Украина) Баяр Цыренгармаев барилдахаяа гараба. Теэд манай бүхэ балай айһан, тээлмэрдэһэн янзагүй. Юрэдөө, бэрхэ спортсмендэ шанга эсэргүүсэлтэ үзүүлжэ, заабол илалта туйлахые зорижоһон хэбэртэй. Түрүүшээр хэдэн очко алдабашье, саашадаа эдэбхижэжэ, нүгөөдэеэ бүхэд бариад, нюргалдуулан унагааба. Бэрхэш даа, Баяр!

Залуушуулай дундаһаа дэлхэйн чемпион Борис Будаев Мамат Махмудовые (Узбекистан) тогтоон торгонгүй шүүжэ гараһан байха юм. С. Гасанов, С. Эльдаров, З. Батаев, М. Юсупов, олимпийскэ чемпион С. Абсаидов (бултадаа РСФСР-һээ), А. Мишуров (Киргизи), Н. Петренко (Украина) болон бусад эдэбхитэй һайнаар барилдана.

Нютагаймнай хүбүүн — Европын чемпион Олег Алексеевэй шэгнүүртэ — 82 килограмм — бэлигтэй бэрхэ олон спортсменүүд сугларaa гэжэ мэдээсээ һэмди. Гэбэшье манай барилдаашан һэримжэтэй хёрхоор, болгоомжотой наринаар тулалдажа, О. Поченкые (Латви), О. Одяниие (Армени) шүүжэ гараба. А. Маркович (Белоруси), В. Модосян (РСФСР), Х. Зангиев (Узбекистан), Г. Данько (Украина), О. Калоев (РСФСР) гэгшэд шангай һууринуудта гараха хүсэлэнтэй.

Хүндэшэг шэгнүүртэнэй дундаһаа олимпийскэ чемпион Илья Мате (Украина) онсо шалгарна. Хоёр уулзалгадаа оройдоол минута хүрэхэгүй саг гаргашалаа. РСФСР-эй чемпион В. Зангиев Москваһаа ерэһэн М. Тангиевые илаба. Белоруссиин ССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн Мелхаз Мерманашвили ехэ хараа түсэбтэй ерэһэнээ мэдүүлжэ, түрүүшынгээ уулзалгада дэлхэйн чемпион Магомед Магомедовые (Азербайджан) шүүжэрхёо. Удаань тэрэ Игорь Данильченкые (Москва) диилжэ, урагшаа үшөө нэгэ алхам хэһэн байна. Дэлхэйн чемпион А. Бисултанов яһала һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулна. Манай республикын барилдаашан А. Лезнов түрүүшын уулзалгада урагшагүйдэбэшье, хоёрдохи дүхэригтэ А. Нестеровые (Москва) илаһан байха юм.

Үсэгэлдэр үглөөнэй 10 сагһаа мүрысөөн эхилжэ, шэгнүүр бүхэндэ стадионой гурбан хибэс дээрэ баһал шанга тулалдаатай барилдаан болобол даа. 52 килограмм шэгнүүртэн соoһоо СССР-эй спортын мастернууд Михаил Гюлахмедов (РСФСР), Долхат Багиев (Казахай ССР), Магомедзакир Казанбиев, Александр Киркеснер (хоюулаа РСФСР), манай Владимир Гармаев, Армениһээ ерэһэн уласхоорондын классай спортын мастер Аршак Саноян, Василий Алексеев, Алик Хатунаев (РСФСР) бусад шалгаржа гараһан байна. 62 килограммай шэгнүүртэ барилдаhaч бүхэнүүдэй дунда СССР-эй спортын габьяата мастер Магомед Абушев, уласхоорондын классай спортын мастернууд Борис Базаев (Москва), Бузали Ибрагимов, Владимир Алексеев (РСФСР) гэгшэдэй урдаһаа тэнсэжэ барилдаха бүхэ байбагүй. Тиихэдэ Украинын ССР-һээ ерэһэн бүхэнүүд Беслан Туштаев, Сергей Самоволос, Армениин бүхэ Албик Маносян, бусад һайн барилдаа харуулаа. Армениин ССР-эй энэ бүхэ манай Владимир Цэдашиевые очкогоор диилээ.

Энэ үдэрэй гурбадахи, 74 килограммай шэгнүүртэ барилдагшадай дунда баһал бүхэ ехэ тулалдаан болоо. Эдэнэй дундаһаа СССР-эй габьяата мастер Павел Пинигин (Украина) РСФСР-эй түлөөлэгшэ Алухат Бадаловтай барилдахадаа, эрхимэй эрхим бүхэ байһанаа харуулжа шадаа. Тэрэ нүгөөдэдөө нэгэшье очко абуулангүй, хэдэхэн минутын туршада дала мүрөөрнь хибэс дээрэ даража буушоо.

Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн Кирилл Балдаев уласхоорондын классай спортын мастер Георгий Макасашвили (Грузиин ССР) гэгшэтэй зургаан минутын туршада барилдахадаа, яаха аргагүй очкогоор диилдэхэ баатай болоо.

Үсэгэлдэр үдэшэлэн СССР-эй чемпионадта бүхы шэгнүүрэй барилдаашад хаба шадалаа туршалсаба.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: суута совет барилдаашан, Олимпиин нааданuудай хоёр дахин чемпион Сослан Андиевта сагаан эдеэнэй дээжэ, хургы торгон хадаг барюулагдаба; шэмээшэгүүдэй арадай хоорой түлөөлэгшэд «мүнөө үеын эгээл эрхим барилдаашан» гэжэ бүхы дэлхэй дээрэ суурхаһан Александр Медведьтэ хилээмэ, дабһа барюулба; жэнхэни буряад аялга дуугаар, хүнгэн солбон хатар наадаар хүндэтэ айлшадаа угтаһан байна; Мүнхэ Цыдыповэй (баруун гарһаа) түрүүшын илалта; мүрысөөнэй эмхидхэлэй комитедэй түрүүлэгшэ, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын орлогшо С. В. Ангапов мүрысөөе нээлгын баяр ёһолол дээрэ үгэ хэлэбэ

Н. ДРИГЕНОВЭЙ,
В. ПЛУТТЫН фото.

Манай хөөрэлдөөн

АЙЛШАДНАЙ ҺАНАМЖАЛНА

Дүрэ буляалдалгын барилдаагаар СССР-эй түрүү һуури ээлхын түлөө мүрысөөндэ судья боложо ерэһэн манай айлшан — Грузиин ССР-эй габьяата тренер, уласхоорондын категориин судья Шота Варламович Кикабидзе гэгшэтэй хөөрэлдэжэ, тэрэнэй хэдэ хэдэн һанамжа бодол тухайнь уншагшадай һонорто табигдана:

— Хэнэйшье мэдэһээр, Эхэ ороной түрүү һуури ээлхын түлөө үнгэргэгдэдэг нааданuудта эрхимэй эрхим гэгдэһэн спортсменүүд хабаададаг гээшэ бээз. Мүнөөшье эхилһэн энэ мүрысөөндэ оронoймнай бүхы «одод» хүрэжэ ерэнхэй, өөһэд өөһэдынгөө шадабари, хүсэ шадалаа харуулжа эхилбэ даа. Красноярск хотодо мүрысөөнэй үнгэрһөөр хоёр жэл тухай саг болобо. Энэ үе соо залуу спортсменүүд олоор урган гараа. Тэдэнэй дундаһаа нэрлэхэ болоо һаа, мүнөө уласхоорондын классай спортын мастер, мүн СССР-эй спортын мастернууд, тусхайлбал, хүндэшэг шэгнүүртэй бүхэ Мелхаз Мерманашвили (Минск), 82 килограммай шэгнүүртэн соoһоо Европын чемпионууд — танай Олег Алексеев, РСФСР-эй суглуулагдамал командын гэшүүд Олег Калоев, Борис Будаев, Мүнхэ Цыдыпов, мүн Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командаһаа Баяр Цыренгармаев, Цыденжап Гулгенов болон бусадай барилдаае хаража байхада, нэрэ солоор баян бүхэнүүдтэ тиимэшье бэлээр мүхөөгөө үгтэхэгүй байнал! Ошоторoo, эдэнэрэй дундаһаа ёһотойл бүхэнүүд урган гараха бээз гэжэ һанагдана.

Хоёрдохёор, танай барилдаашадай ямараар тулалдадаг тухай хэлэхэ болоо һаа, заримашуулынь дүршэл багатай дээрэһээ мүртэй тэмсэлгүйгөөр очконуудаа «бэлэглэдэг» байна. Юуб гэхэдэ, хүбүүдэйтнай олонхид хүлдөө оруулжархина. Минии һанахада, энэ алдуутай ха. Энэмнай барилдаашанда «альган дээрэ бууһан олзо» гэхэ гү, али илалтын ерэн процент шахуунь болоно ха юм. Саашадаа энээниие болюулха гү, али үгышье һаа, хүлөө үгөөл һаа, өөрөө заатагүй очко абахаар бэеэ үсэд нэтэрүүгээр һорихо, бэе махабадаа һайжаруулха болоно гээшэ.

Москвагай Олимпиин нааданuудай чемпион, уласхоорондын классай спортын мастер Илья Мате (Украинын ССР):

— Танай Улаан-Үдэ хотодо дурлаһаар үнихэнэй боложо ябанаб. Спорттой ханилаагүй һаа, иишэ ерэхэмнишье холо һааб даа. Мүнөө би Донецк хотын «Колос» бүлгэмэй нэрэһээ бүхэ барилдаанай мүрысөөнүүдтэ ябажа эхилээ һэм. Харин һүүлэй үедэ Украинын ССР-эй, удаань Эхэ оронойнгоо суглуулагдамал командын бүридэлдэ аб тахада, ехэ-ехэ мүрысөөнүүдтэ хабаададаг болоһон гээшэб.

Эгээл түрүүлэн, СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ 19.. ондо хүртөө һэм. Уда.. Москва хотодо болоһ.. Олимпиин нааданай алтан ме.. дальда хүртэхэ хуби заяа.. байһандаа омогорходог.. Иимэ ехэ үндэр нэрэ солод.. хүртэхэ зам нилээдгүй у.. байгаа. Юуб гэхэдэ, мини.. шэгнүүртэ (хүндэшэг) бари.. дадаг бүхэшүүлэй дунда оро.. ноймнай ёһотойл «одод» .. жэ суурхаһан барилдааша.. олон һэн. Жэшээнь, 19.. ондо Красноярск хото.. СССР-эй түрүү һуури ээлхы.. түлөө болоһон мүрысөөн.. Леван Тедиашвили, Иван Яры.. гин, Асланбек Бисултан.. гэгшэдтэй барилдахадаа, о.. когоор диилдээ бэлэйб. Х.. рин 1977 ондо Минск хото.. до баһал иимэ нааданай б.. лоходо, түгэсхэлэй тулалдаа.. да Бисултановтай уулзаа б.. лэйб. Одоол эндэ нүхэр.. нюргадуулан шүүгээ. һэм.. Тэрээнһээ хойшо бусад бү.. шүүлтэй ане-мана тулалда.. гээшэ хаб.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ». «Хүдэлмэрилхэ хүсэл, ажалай эршэ юундэ һуладанаб?» — А. Алейниковэй статья. «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Эхэ орондоо габшагай ажалаа зорюулая!» — 1981 оной түрүүшын хахад жэлэй түгэсхэл дээрэ республикын промышленна предприяти, колхоз, совхозуудта дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй эршэ, дэлисэ харуулһан тобшо мэдээсэлнүүдэй, корреспонденцинүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Эдэбхи үүсхэл хэн гарганаб?» — гэһэн статьяе зүбшэн хэлсэнэбди. «Секретариин саг үнэтэй» — Е. Белявскиин статья. «Ажахые хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха». «Газааһаань харахада, бараг һайн аал» — Э. Дроздовой статья. «БАМ дээрэхи манай корреспондентскэ пункт мэдээсэнэ».

«Майхан соо эмхидхэгдэһэн пекарни» — А. Куклинай корреспонденци. «Улаан-үдын хидэй ажаһуудал тушаа намжанууд» — суглуулба Ц. Цыренжаповай фото дээсэл.

Гурбадахи хуудаһан «Эсэгэ ороноо хамгаал Агуу ехэ дайнай эхилһээр жэлэй ойдо». «Ород докто гэжэ Александр Мурзи повестиин үргэлжэлэл. «Х жэлтын замаар» — Буряа АССР-эй ниислэл хото «сэнхир экрануудай» я һаар 20 жэлэй ойдо зор лагдаһан В. Цырендондо вой статья. «Бүмбэрсэг хэйн һонин» — ТАСС-ай к респондентнүүдэй хилын сана һаа эльгээһэн тобшо дээсэлнүүдэй суглуулбари.

Дүрбэдэхи хуудаһа «Байгаалиин баялигта ха гамгүйгөөр, хандахада, долтой байдаг» — уншаг дай бэшэгүүдэй шэнжэ «Зүрхэеэ гамнагты» — Е. Северовагай зүбшэл «Илья Мате» — В. Бадма зураглал. «Чемпиону хүнгэн бэшэ байна» — респонденци.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо. Баруун-хойноһоо секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 20—25 градус халуун, тиихэдэ зарим районуудта оройдоо 13—18 градус дулаан болохо.

Республикымнай ниислэл Улаан-Үдэдэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха, шиг нойтон орохогүй. Үдэртөө 21—23 градус халуун болохо.

Июниин 14—15-ай үдэрнүүдтэ сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Июниин 14-нэй үдэр зарим нютагуудта саг зуура бороо орохо. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Үдэртөө 20—25, һүниндөө 7—12 градус дулаан байха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Үхибүүдтэ ангай зулзагад тухай».

Улаан-Үдэ. 10.35 — «Факел». 11.15 — «Бурятия-81» — (буряадаар). 11.55 — «Манай айлшад».

Орбита. 12.35 — «Спортлотогой» 24-дэхи тираж. 12.45 — «Радуга» — арадай уран бэлигэй телевизионно программануудай уласхоорондын IV фестиваль. «Венгр зурагууд». 13.15 — «Уран зохёол тухай хөөрэлдөөнүүд». 14.10 — Хүүгэдтэ «Лето Сахата» — уран һайханай фильм. 15.15 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 15.30 — «Ан амитанай ажамидарал». 16.30 — «Ородой поли» «Бага дүү хүбүүн» — баримтата фильм. 17.30 — «Галлинска хүгжэмэй зурагууд». 18.05 — Политическэ шэнжэлэгшэ Л. А. Вознесенскиин хөөрөөн. 18.35 — «Миссгэйн гэрхэн» — мультфильм. 19.05 — «Карибска меридианһаа репортаж» — баримтата фильм. 20.05 — СССР-эй арадай артистка Е. Мирошниченко дуулаха. 20.45 — «Гибель 31 отдела» — уран һайханай телефильм. (1 сери). 22.00 — «Время». 22.35 — «Гибель отдела» — уран һайханай телефильм (II сери). 23.4.. «Алтан Орфей» гэһэн эс.. на дуунуудай 17-дохи у.. хоорондын фестивалиин ..уреадуудай концерт. 00.. Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММ..

Орбита. 10.35 — «Түрэ.. таанадта!». 11.05 — М.. дуун, зэдэлэ». ЦТ-гэй б.. эй хүүгэдэй Ехэ хоорой .. церт. 11.45 — «Кукрынико.. баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 12.35 — «.. детства моего» — уран .. ханай фильм. 14.05 — «.. хүүхэн» — мультфильм.

Орбита. 15.15 — Дамж.. гын программа. 15.20 — .. луу бүлэнүүдэй теле.. 16.35 — М. Горький. «На.. — Москвагай «Современ.. театрай фильм-зүжэг. 1.. «Хүгжэмтэ киоск». 20.0.. «Элүүр энхын булан» .. дэм-дэлгэрүүлгын дамж.. 20.45 — Н. Мясковский .. дахи соната». 21.00 — .. лан нойрсогты, бага.. «Миша абга» — мультф.. 21.15 — «Юрын шэди». .. ниин ССР-эй арадай .. А. Акопянай хабаад.. фильм-концерт. 22.00 — .. мя». 22.35 — П. И. Чайко.. «Иоланта» — фильм-ко..

Редактор
Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21 информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро—2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-02429. Заказ № 136 Индекс 5..